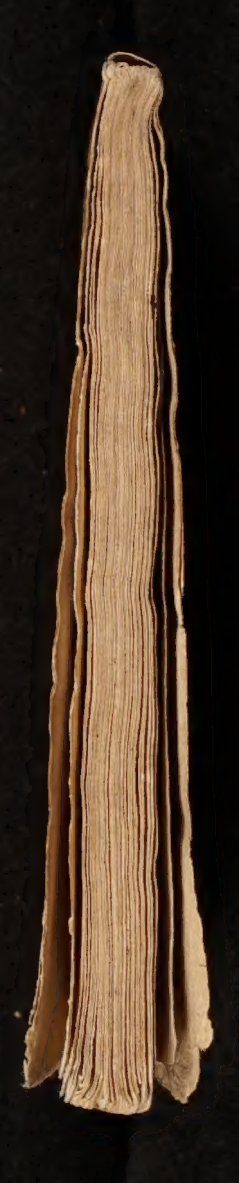

Mela[illegible]

Melanie Charlotte Vandoornick
payé jusqu'à 1841.
Idem payé jusqu'à 1880
25 mars 1863

Henri & Melanie
payé jusqu'à 1874.
Idem jusqu'à 1880 , be-
, kan be

Minie Vandoornick payé jusq 1880
inscrit 24 Août 1862.

Edouard Dubois ins 28 mars 1863
payé jusqu'à 1880.

Sylvie Du Bois inscrit 19 Nov 1872
payé jusqu'à 1880.

Het Lichaem en de andere Overblyfsels van de **H. WIVINA**, die eertyds waeren berustende in de gewezene Abdye van Grooten Bygaerden, berusten nu in de Kerke van O. L. V. op den Zavel tot Brussel.

Den Feest-dag word geviert den 17 December, en den eersten Zondag van Mey.

Reçu la somme 55 Centimes pour annuels de Henri et Melanie et Mimie Vandoorniq jusqu'a 1850

le 9 fevrier 1847

F. De Doncker
Sacristain

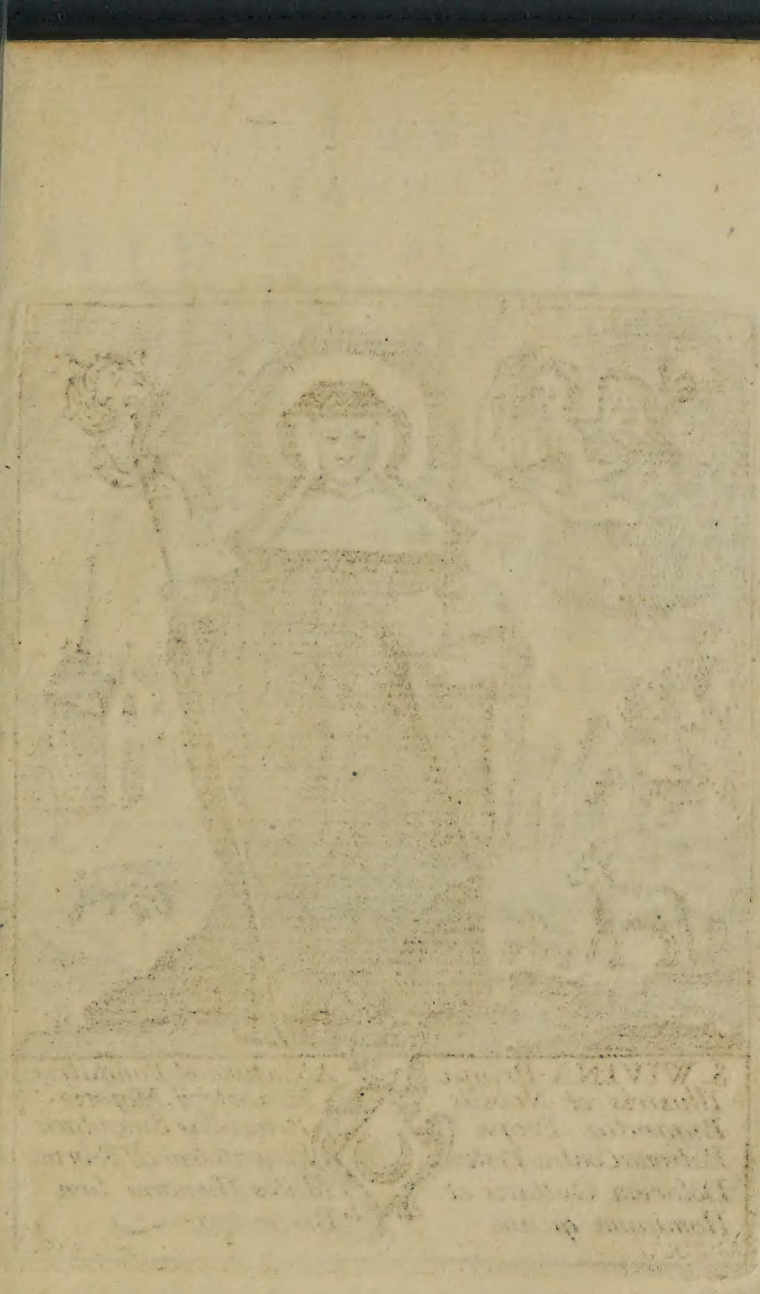

S: WIVINA Prima Abbatissa et Fundatrix
Illustris et Nobilis Monasterij Majoris
Bigardiæ Prope Bruxellas Singularis
Patrona Contra Pestem Pleuritidem et Febrim
Dolorem Gutturis et Malos Humores tam
Hominum quam Bestiarum

HET LEVEN
ENDE
MIRAKELEN
VAN DE
H. WIVINA,
EERSTE ABDISSE
EN FONDATERSE
DER EDELE EN VERMAERDE
ABDYE VAN GROOTEN BYGAERDEN,

Alwaer rust haer weerdig Lighaem.

Bezondere patroonersse tegen de peste, pleuris, kortsen, pyne der kele, geswillen, kwaede humeuren, ende ook tegen alle kwaelen van het vee.

TOT BRUSSEL,

By *Emanuel De Griek*, Boek-verkooper en Drukker der Eerw. Edele Heeren Staeten van Brabant, in S. Catharina-straet in de gulde lamp.

AEN DE HEYLIGE

EN

GLORIEUSE MAEGD

WIVINA,

Eerste Abdisse en Fondatersse der edele abdye van

GROOTEN BYGAERDEN.

Heylige Moeder,

IK werpe my met myne Religieusen voor uwe voeten, met eerbiedigheyd U opdraegende dit boeksken, het welk behelst uw heylig leven. Wy aenmerken hoe zeer alle schryvers bezorgt zyn geweest om aen iemand hunne schriften op te draegen, 't zy om gerust en agtbaer te verschynen, 't zy om hunne verbintenisse ende liefde te betoonen, 't zy zelfs om eenige vergelding te bekomen, maer aen wie konnen wy beter dit boeksken opdraegen als aen U, ô glorieuse moeder, in de welke niet eene alleen, maer alle deze redenen by een zyn te vinden den tyde des loops van uw leven, gy hadde de gunste van den prince; gy hadde de gunste van deu prince; gy hadde de groote agtinge ende toestemminge van al de wereld:

den duyvel zelfs was genootzaekt te belyden dat hy nergens en vond zulk eenen onberoerlyken tegenstand als den uwen. Wie zal zoo vermeten zyn van hem hier tegen te stellen? Daer al de wereld ook hedendaegs is overtuygd door de ontallyke gunsten de welke alle soorten van persoonen, door uwe voorspraeke, hebben ontfangen; wy hebben met reden geoordeelt dat het aen ons niet en was toegelaeten dit boeksken aen iemand op te draegen onder wiens naem het agtbaerder zoude verscheynen ende geruster ontgaen de jalouse opspraeken van deze tyden.

Maer aen wie konden wy ook met meerdere regtveirdigheyd dit boeksken opdraegen? Gy hebt dit klooster opgeregt ende voorzien met eenen H. regel; gy hebt hier geweest de eerste Abdisse zoodaenig ligtende in leeringe, en brandende in de oeffeninge der deugden, dat gy nog op heden aen ons zyt eenen spiegel die effen is en zonder vlekke, in den welken wy ons klaer konnen beschouwen, ofte onze Ziele met zulken deugden is begaeft, gelyk het behoort aen een religieuse Gy hebt hier geveest de eerste overste zoodaenig ontsteken door het vuer der goddelyke liefde, het welke dagelyks aengroeyde dat gy (als eene groeyende Maene die schynt in uwe wapenen) ons op heden zyt als een helder ligt in de duysternisse dezer wereld, ons geduerig verwekkende om onze oogen ende begeurten al-

tyd te stieren naer die opgaende Zonne CHRISTUS JESUS, *om meer en meer in zyne liefde aen te groeyen, tot dat wy hem ten vollen in de glorie, zonder verminderinge zullen aenschouwen. Het en was niet alleen redelyk maer ook regtveerdig, dat dit boeksken U zoude opgedragen worden. Wy belyden ondertusschen, ô H. Moeder! dat deze offerhande al te klyn is om te willen voldoen aen onze verbintenisse, de welke wy schuldig zyn voor zoo groote gunsten de welke wy door U hebben ontfangen. Daerom bidden wy U dat gy U geweerdigt met een moederlyk herte aen te zien de genegendheyd van uwe kinderen, de welke geen ander inzigt en hebben als de meerdere eere ende glorie van den Heere, die t'allen tyde in U, boven andere heyligen, verwonderlyk is geweest;* Glorieuze Moeder *bid voor ons, dat wy in deze oeffeninge der deugden altyd mogen aengroeyen, om U, ten minsten van verre, naer te volgen, ten eynde, dat wy ons te saemen mogen verblyden in de eeuwige glorie.*

Zoo bidde ik, die U in de Overheyd, alhoewel zeer onweerdig, ben gevolgd, zoo bidden alle myne religieusen de welke, gelyk als ik, glorie maeken haer te noemen ende te schryven.

Heylige en glorieuse Moeder uwe zeer ootmoedige ende gehoorzaeme kinderen ende Dienstmaegden.

Grooten Beygaerden, dezen 14 Januarius 1722.

TOT DEN
LEZER.

Alzoo het nu ontrent de honderd jaeren is geleden dat het leven van de H. Maegd *Wivina* door den druk gemeyn is gemaekt ende dat 'er geene boekskens meer overig en zyn, zoo hebben wy wel gewilt het leven van onze H. Moeder op een nieuw door den druk gemeyn te maeken, om met blydschap te voldoen aen de geduerige begeerten der devote pelgrims, onder de welke ook vele persoonen zyn van bezondere distinctie. Den eerw. Heere *Gabriël Collins* Ganonink der abdye van Ninoven ende Bigt-Vader van deze abdye, heeft het zelve alsdan by-een vergaederd uyt onze oude hand-schriften; maer nu hebben wy het op een nieuw doen overzien; hier zal, zoo wy betrouwen, een-ieder vinden, waer mede hy zyn zelven zal konnen stigten door de exempelen der deugden de welke men in het lezen van haer leven zal konnen merken. Hier kan een-ieder ook vinden de wondere mirakelen de welke Godt door de voorspraeke van onze H. Moeder heeft uytgewerkt, niet alleen in de voorgaende eeuwen, maer ook in deze eeuwe, de welke uyt dien hoofde in ons eene meerdere groot agtinge moeten verwekken van haere verdiensten by den Alderhoogsten. Jae, den Heere en houd niet op van nog dagelyks groote wonderheden uyt-te-werken door haere voorspraeke, bezonderlyk in die gequelt zyn, 't zy met kortsen, pyn der kele, gezwillen en andere kwaede humeuren, waer voor zy hedendaegs zeer

word gedient, als ook voor alle kwaelen onder het vee; zoo dat men meer andere mirakelen hier zoude konnen by-voegen, waer het zaeken dat dit noodig waer tot onze stigtinge ende om ons op-te-wekken om naer te volgen haere wondere deugden. Maer alle de mirakelen de welke hier worden verhaelt, en allen het gene hier beschreven van haer heylig Leven, is meer als genoegzaem om die zalige uytwerkselen voords te brengen. Dog is 't dat wy hier aen ongevoelig zyn, al het gene men nog voorder zou konnen zeggen, en zal niet kragtiger daer toe helpen. Nemt dan in dank dezen aerbeyd en gebruykt dit boeksken godvrugtelyk ter eere Godts ende zyne getrouwe Dienst maegd de heylige *Wivina*, als ook tot uwer zielen zaligheyd.

APPROBATIE.

Hebbe met aendagt gelezen het boeksken behelzende het Leven ende Mirakelen van de H. Maegd Wivina, *en daer in niet gevonden 't gene strydig is tegen de Christelyke Leeringe oft Zeden, ende het zelve zeer nuttig geoordeeld om de dogters van de H* Wivina; *en alle andere Religieusen aen te wakkeren tot een opregt heylih religieus leven, en alle goede Christenen aen te lokken om den Almogenden te loven in deze H Maegd en by den zelven door haere kragtige voorspraeke te verzoeken de genezinge van hunne kwaelen. Actum Mechelen, den 21 Meert 1722.*

page 319

VAN DECRUYS, S T. L.
Canonicus Graduatus et penitentiarius Ecclesiæ, Metropolitanæ S. Rumoldi, Librorum Censor.

Melanie, Clarlotte
Vandoornick enregistre
le 23 aout 1829

I. CAPITTEL.

De geborte en afkomste van de H. Wivina, *haere opvoedinge ende maniere van leven toont dat zy van God is voorkomen met bezondere gratien.*

DE H. *Wivina* trekt haeren oorsprong uyt een ven de edelste geslagten van Artois, te weten van d'heeren van Oisy, wiens vader en moeder magtig en ryk, volgens de wereld niet min als hunne voor-ouders, hun huysgezin in luyster ende eere onderhielen; nogtans boven de andere van hunne edele stamme uytstekende in godvrugtigheyd ende oeffeninge der deugden, het welk heeft veroorzaekt, dat, zoo haest als God hun heeft gegeven voor de vrugte van den houwelyken staet *Wivinam*; deze ouders de zelve niet min als Abraham zynen zone Isaac, als Anna haeren zone Samuel, aen den Heer hebben opgedraegen als een slag offerande, als eene dierersse, de welke haeren God moest dienen alle dagen van haer leven in zyn huys, in zynen tempel: ende daerom zoo is 't dat deze meerdere zorge droegen om in *Wivinam* in te stotren de deugd, de godvrugtigheyd ende de vreeze van den Heere (beginsel van alle Wysheyd) als wel de manieren van deze wereld, zeer ongelyk aen den edeldom, den welken men ziet meer bezorgt te zyn, hunne kinders op te voeden in de ydelheyd ende huffelyke manieren, als in de oeffeninge der deugden, als in de godvrugtigheyd, als in de vreese van den heere: welke zorge van de ouders van *Wivina*, heeft God bewogen te gebenedyden hun goed voornemen, niet min als 't

goed voornemen van eenen Abraham en van eene Anna; want men zag dagelykx dit H. Kind opgroeyen in ouderdom, wysheyt, ende heyligheyd voor God ende voor de menschen, de gratie de welke *Wivina*, als in eene volheyt, hadde ontfangen in het H. sacrament des doopzels, versterkt door het H. sacrament des vormzels, ende gevoed door het H. sacrament des autaers, zig kenbaer maekende door nieuwe ende onverwagte oeffeninge der deugden; want van haere jonge jaeren zag men *Wivinam* met den wyzen man herkennen (*Eccl.* 2.) dat lachen, spelen, ende zyn zelven verheugen, maer en is bedrog, dat het is eene enkele zottigheyt zyn zelven door de zoetigheyd van de werelt, ende het vleesch te laeten verleyden: *Wivina* haer beste doende, om, naervolgende het leven van haeren saligmaeker Jesu-Christi, eens te worden zyne waeragtige bruyd, ende hem alle dagen haers levens, volgens dat David leert (*psal.* 72.) aen te hangen, ende haere hope in hem te stellen. Zoo dat het exemplair en deugdelyk leven van *Wivina*, kenbaer zynde door heel Artois en naest-gelegen steden ende landen, men *Wivinam* van haere teere jeugd voorstelde aen alle andere menschen, als een voorbeld, volgens het welk zy hun leven moesten bestieren, en voorzeyde als dat *Wivina*, met den tyd, eene groote heylige zoude wezen.

II. CAPITTEL.

Zy bemint de verstervinge, ende leeft in eene groote strenigheyd.

Zulk een deugdelyk leven van *Wivina*, en kost niet minder als in 't herte van deze heylige, ontsteken eene groote liefde tot de verstervinge, om welke te oeffenen, haer dagelykx vele occasien voorvielen, gelyk haeren edelen staet, uytterste schoonheyd, haer voorsigtigheyd, welsprekentheyd, ende andere gaven van de natuere, door de welke hun zoo menigvuldige menschen verliezen, by gebrek van hun in deze te versterven: maer *Wivina* die de werelt niet en agte, die haeren staet vefoeyde, die haere schoonheyd aenzag als eene vergankelyke zaeke, ende wel wiste dat de voorsigtigheyd, wel sprekentheyd ende andere gaven van de natuere anders niet en zyn gegeven aen den mensch, als om zyne zaligheyd te winnen met de zelve, die versterft haeren verheven edeldom met oodmoedigheyd, haere schoonheyd met onagtzaemheyd in deze te vercieren, haer voorsigtigheyd in de zelve niet te gebruyken in de tydelyke zaeken, haere wel-sprekentheyd met stilswygen, ende op diergelyke maniere handelt zy met de andere gaven van de nature, het welk haer den weg bereyde tot voordere strenigheyd ende tot het haeten van haer lichaem, bezonderlyk als zy met den apostel Paulus gevoelde eene andere wet in haere litmaeten, de welke strydende was tegen de genegentheyd van haeren geest, ende tegens die vervaerlyke quellingen van het vleesch, heeft

zy van den ouderdom van vyfthien jaeren haer gewaepent met waeken, vasten, bidden, disciplinen, hayre kleederen en alderlye strenigheden, menigmael haer dienende voor hooft-kussen, van oneffen steenen; voor rust plaetze, van d'aerde; voor spyze, van wilde wortelen; voor drank, van water; ende op diergelyke maniere, zoo is 't dat zy geheel haer leven haer zelven heeft gedwongen onder het jok van den hemelschen bruydegom ende haer vleesch en bedorven nature onder de slavernye van haeren geest, bezonderlyk als zy aenveird hadde den regel van den H. Benedictus, den welken zy wel wiste zyn lichaem zoo gehad te hebben, dat hy het zelve naekt heeft gewentelt in de doornens: ende daerom *Wivina* vind haer leven in te vasten, in lyf-kastydingen, in onruste ende in waeken: haere dood in haer lichaem te voeden, in haer lichaem wel te doen, in te rusten, ende te slaepen.

III. CAPITTEL.

Wivina *nemt een voornemen van de werelt te verlaeten.*

'T en koste niet minder ofte het deugdsaem leven van *Wivina* moest Godt bewegen, haer als eenen Lot uyt het midden van een rampzaligh Sodoma van deze weereld te roepen naer de Woestyne, ende als aen eenen anderen Abraham te gebieden, als dat zy zoude verlaeten het huys van haeren vader, de plaetze van haer geborte, den aenhang van haer bloed-vrinden en maegschap, om haer te vertrekken naer de plaetze, die hy haer zoude aenwyzen: tot het

welk *Wivina* haer aenstonts bereyd ; maer voorziet groote moeyelykheyd ; gelyk haer groote jonkheyd , het perykel van haer alleen te begeven op den weg , de groote zorge van haere ouders , de droefheyd die zy de zelve zoude aendoen , de neirstigheyd die haere ouders zoude gebruyken om haer , vertrokken zynde buyten hunne wete , te zoeken , het gedurig bywezen van veele onderdaenen die op haere stappen waeren lettende , hoe dat zy haer zoude derven betrouwen in woeste ende verlaetene plaetzen ; maer wat zal ik zeggen ? God is wonder in zyne manieren om met zyne heyligen te handelen , doet *Wivinam* hopen tegen alle hope , ende gelooven dat hy , den weken geeft den wille , *Wivinam* in geenen nood en zal laeten om den zelven uyt te werken ; waer om haere genegentheyd, ende het gene God van haer geschikt hadde te kennen gevende aen Emwara een deugdelyke dochter , onder wiens bestieringe *Wivina* van haere kindsheyd geweest hadde , met de welke zy haer dikmaels hadde onderhouden van heylige , bovenatuerelyke ende hemelsche zaeken , ende zeer genegen was van gelyken tot de eenigheyd ende penitentie , stelt vast met den eersten dit voornemen in het werk te leggen , in het welk Emwara belooft *Wivinam* onderstant te doen , ende haer te vergezelschappen.

IV. CAPITTEL.

Den helschen satan tracht te veranderen het heylig voornemen van Wivina ; *hy ontdekt hiertoe in het herte van eenen bedorven jongeling het vuer van de vleeschelyke liefde tot* Wivinam ; *maer te vergeefs.*

Hoe menige heylige voornemens en heeft den duyvel niet belet ende verandert in deugd-zaeme ende God minnende zielen ; hy peyst dit ook te doen met de heylige *Wivina*, daerom en ben ik niet verwonderd als dat den zelven, die altyd loopt als eenen brisschenden leeuw, om te verscheuren de zielen van de geloovigen, door het weg nemen van de gratie, wilde met alle listen ende laegen aentasten de heylige *Wivina*; want eene groote schaede moest hem volgen uyt het uytwerken van het voornemen van *Wivina*; maer te vergeefs tracht hy *Wivinam* te bedriegen om haer doen te veranderen, want *Wivina* blyft onverroert als eene steen-rotze, tegen de welke het hard was hem te stooten, *Wivina* altyd indagtig zynde de maniere op de welke haeren lieven Jesus in de woestyne dezen geest der duysternisse hadde verstooten ; te weten met haeren God alleen te aenbidden, ende hem alleen te dienen ; daer-en-tusschen dezen geest en verliest den moed niet, maer wetende als dat 'er tusschen de bekoringen ende den stryd, de welke de God-minnende zielen bequaem zyn te doen vallen, geene zwaerdere ende moeyelyker en worden gevonden, als de bekoringe ende den stryd de welke het vleesch levert aen de suy-

verheyd, het gene den mensch dagelykx aenvalt, ende zelden laeten winnen; ziende dat hy *Wivinam* tot geene zonde van onzuyverheyd door oneerlyke voorworpzels, gedag en ende bewegingen en kost brengen, die ontstekt in net herte van zekeren edelen, maer bedorven jongeling, genaemt Richwardus, het vuer van eene vleeschelyke ende onblusselyke liefde tot *Wivinam*, den welken geene voorvallen en verzuymt om deze gesteltenisse van zyn herre, aen *Wivina* te kennen te geven, voorstellende aen de zelve het voordeelig gevolg van den houwelyken staet, waer het zoken dat *Wivina* den zelven met hem wilde aenveirden; de toestemminge van haere ouders, met de welke in dezen jongeling vervoegd was eene wondere gaeve van de nature in zynen handel en samenspraeke, bequaem om te vermorwen de onberoerlykste herten; maer *Wivina*, de welke van nu af hadde gestelt te verlaeten de overheyt die zy kost hebben in de werelt, de verçiersels die haer niet en ontbraken om de liefde, met de welke zy haer en haeren bruydegom Jesus-Christus hadde verbonden, die doe Richwardum verstaen, dat 't gene hy vraegt, is te vergeefs, dat het niet en mag ofte kan geschieden; want geen anderen perzoon haere ziel ende haer lichaem en mogte bezitten, als den genen, met den welken zy van haere jonge jeugd was verbonden; ende aen den welken zy haere maegdelyke zuyverheyd hadde op gedragen, te weten haeren God, haeren heere, haeren zaligmaeker. Maer wat zal ik zeggen, als de wereltsche liefde eens heeft gequetst het herte van haere minnaers, waer toe en is zy niet bequaem? dit leert ons Richwardus, den welken ziende dat hy *Wivinam*

niet en koste winnen word overvallen met eene droefheyd die zyn herte zoo knaegt, dat hy naer weynige dagen vervalt in eene zwaere ziekte, ende geraekt in 't uytterste gevaer van zyn leven, zoo verre dat de medecyn-konste met haere meesters verbaest staet, ende men oordeelt dat hy zekerlyk van deze ziekte moet sterven. De mare van dit groot gevaer van Richwardus geraekt aen d'ooren van *Wivina*, zy beklaegt zyn ongeval van het lichaem ende nog meer den staet van zyne ziele, den welken uyt haere oogen perst onrallyke traenen, ende uyt haer herte eene menigte van zugten; ja haer zoo Godvrugtelyk beweegt dat zy door onophoudelyk bidden ende strenigheden van haeren lieven Jesus, die niet en zoekt de dood van den zondaer, maer zyn leven, het leven van Richwardus tragt te verkrygen.

V. CAPITTEL.

Richwardus geneest door de gebeden van Wivina, *hy bekeert hem, ende verkiest de eenigheyd die hem* Wivina *aenwyst, alwaer hy heyliglyk leeft ende sterft.*

'T was onmogelyk dat God (den welke zulke schoone beloften doet van te aenhooren de gebeden van de zyne, bezonderlyk als de zelve worden gestort van de regtveirdige, als het zelve is eene bede ofte vraege van orbaerlyke zaeken, strykende tot de ziele zaligheyd van den mensch, ende geschied zonder ophouden) zoude verstooten hebben 't gebedt, het welke *Wivina* opdroeg, ende de goede werken de welke zy

oeffende tot hersteltenisse van de gezontheyd van Richwardus : gelyk het geschied is, want niet zonder groote verwonderinge, Richwardus veranderd ; hy word beter, ende krygt op weynige dagen wederom de gezontheyd die hy hadde verloren ; dit niet alleen, maer de gratie van den heere raekt zyn herte, hy kent zyne fauten, hy vind in hem geblust de vlamme van de vleeschelyke liefde, die hy in zyn herte gevoed hadde tot *Wivina*, ende erkennende dat deze subite veranderinge voords quam door de gebeden ende goede werken van *Wivina*, die bemind *Wivinam* met eene reyne ende zuyvere liefde, zoekt het gezelschap van *Wivina*, om dee agtig te worden van haere zalige leeringen, ende heylige vermaningen, welke niet en zyn geweest zonder eenen gelukkigen uytval; want (volgens den raed van *Wivina*) Richwardus verlaet de werelt, zoekt de eenigheyd, ende verkiest voor zyne woonplaetze de verlatene bosschen, genoemt het Eek-hout, liggende tusschen de stad Aelst ende d'abdye van Affligem, hem door *Wivinam* aengewezen. Hoe heylig, hoe wonder, ende hoe verstorven, aldaer is geweest zyn leven, waer ongeloffelyk, 't en zy het zelve bevestigde de overleveringe van het volk van die plaetze, ende getuygenisse van zekeren geleerden schryver met naeme Guilleman, den welken 't zelver voor zeker heeft agtergelaeten in zyne schriften, tot heden nog bewaert in 't oud ende vermaert huys genoemt Rooklooster : en volgens, die overleveringe en schriften, zoo was de woonplaetze van Richwardus eenen zeer dikken en hollen boom, in ende onder den welken hy hem hiel, nemende voor zyn voedtzel het zap, het welke drupte uyt de takken van

dezen boom, met welke vogtigheyd hy heeft geleefd menigvuldige jaeren, niet als eenen mensch, maer als eenen engel, stervende in meyninge van heyligheyd,

VI. CAPITTEL.

De H. WIVINA, *beweegd door de onverwagte bekeeringe van haeren minnaer Richwardus, verlaet het huys van haeren Vader, vergezelschapt met Emwara haere bestierster.*

De maniere op de welke God hadde gehandeld met Richwardus, gaf zulke vremde indrukkinge in den geest van *Wivina*, dat zy, niet dan schuddende en bevende, kost overpeyzen de vervolginge dewelke eene bedorve liefde hadde veroorzaekt in zyn herte, by de welke gevoegd de duyvelsche listen dewelke hy hadde aengeleyd om haere onnooselheyd te verlyden, het ongeluk in 't welk dezen jongeling zyn zelven, door zyne passie, hadde gebrogt door het welke zy zulke vreeze kreeg van het perykel in het welke haere zuyverheyd haer hadde gevonden, dat zy nimmermeer en derfde by eenig mans-volk komen, minder benauwd zynde van de dood, als van het gezelschap van ongelyke persoonen. Eenen ligtveerdigen oog-slag, een onprofytig bezoek, een slegt woord, maekt *Wivina* beangst ende ongerust van herte, ende al is 't dat *Wivina* in den stryd den we ken zy hadde moeten onderstaen tegen Richwardum, ve winnersse was gebleven, en vond nogtans in haer zelven niet anders als krankheyd toeeygenende aen de gratie van den heere, den welken haer versterkt hadde

in de victorie die zy behaeld hadde. Van den anderen kant, het exempel van dien, den welken zy hadde gezien in het uytterste perykel om zyne zaligheyd te verliezen, ende op eenen korten tyd zoo heylig ende verstorven leven, beweegde *Wivina* op haer zelve te letten; ende aldaer vindende, maer oud zynde 23 jaeren, eene groote traegheyd (zoo het haer dogte) in te voldoen aen den roep van haeren Heere, den welken van jongs af haer tot hem hadde getrokken, die berispt haeren zedigen geest, den welken zy aen zag als wederspannig aen de inspraeke ven den Heere, ende onbekwaem om voorder in zulk een geweld te leven, zonder uytstel verlaet het huys van haeren vader, begeeft haer op den weg met Emwara, zonder geld, zonder kleederen, zonder eenige vrygte, zelver zonder bezorgt te zyn (volgens 't exempel der Apostelen) wie hun zal spyzen, wie hun zal herbergen, waer dat zy zullen nederslaen ende hunne woon-plaetse verkiezen, betrouwende alleenelyk op de voorzigtigheyd van God, om met hem zuyverlyk ende heyliglyk vervoegd te blyven in de eenigheyd, hun laetende voorstaen dat het hy moest wezen, die hun de plaetse zoude aenwyzen.

VII. CAPITTEL.

De H. WIVINA *verkiest de verlaetene plaetsen van Bygaerden, zy bouwd haer een hutteken, ende word bezogt van d'Engelen, dewelke haer van tyd tot tyd brengen de H. Communie.*

Het schynt dat de historie-schryvers de welke hebben ten toon gesteld het leven van de *H. Wi-*

vina, wel merkelyk vergeten, als zy beschreven hebbende, het gene tot nog toe geschreven is, *Wivinam* met Emwaram brengen van Artois in Brabant, van het kasteel van Oysy, tot de wildernisse van Bygaerden, gelegen een uer en half van de stad Brussel, ende zeggen, dat aldaer onze twee Heyligen hebben, van takken van boomen ende aerde, opgemaekt een slegt hutteken, ende dat nevens eene fonteyne aen het water, van welke God nog dagelyks (door de voorspraeke van de H. *Wivina* verleent de kragt van genezinge voor alle soorten van ziekten) want zulks niet zynde geschied zonder eene byzondere bestieringe van God is het te gelooven, dat zy aldaer niet anders en zyn geraekt nog gebleven, als wel door het bevel van eenen Engel, den welken hun als eenen anderen Tobias geleyd, ende niet min als eene andere Agar, bezorgt om haeren dorst, ende van haeren zone Ismaël te laeven, gewezen heeft de fonteyn, op dat *Wivina*, die de menschen gevlugt hadde, geene menschen en zoude van noode hebben, gelyk ook is gebeurd, mits zy aldaer ten tyde van dry jaeren, onbekend aen de menschen ende de wereld, met Emwara heeft geleeft. Dog hoe *Wivina* die dry jaeren overgebrogt heeft, en kan niemand zeggen, dan wel de ongevoelyke schepselen, de welke hier van zyn geweest de getuygen; waerom boomen van deze wildernisse, verteld ons hoe dikwils dat gy deze God-minnende ziele hebt zien haer oogen slaen, ende haere handen opheffen naer den Hemel: deksel van haere hutte, hoe menigmael hebben u doorperst haere zugten? aerde, roodverwig van haer bloed, verteld ons de slaegen van ketens, zweepen ende disciplienen, met de dewelke zy haer teer lighaem verscheurde, steenen, op de welke zy haere ruste nam, maekt

ons kenbaer hoe veel nagten dat zy beeft geslaepen, hutteken wat was haer voedsel? als wortels en kruyden der aetde die daer wasten; welk waeren haere dranken? als het water van de fonteynen; hutteken wat was haere tyd-passeringe? als bidden en mediteren; welke waeren haere samenspraeken? als van Godt; van de exempelen van zyne heyligen, van de volmaekheyd van leven; om hetwelk U-lieden beter kenbaer te maeken: en kan van deze H. maegd hier niet beter zeggen, als het gene den H. Gregorius zeyde van den H. Benedictus, willende beschryven de maniere op de welke dezen heyligen hadde geleefd in de eenigheyd van Sublaeg, te weten *habitavit secum*, dat Benedictus by zyn zelven woonde, alzoo van gelyken *Wivina* by haer zelven woonde, by hetwelk nogtans noodzaekelyk moet gevoegd worden, 't gene haere dogters ofte van haer, ofte van Emwara daer naer hebben verstaen, te weten: dat zy dikmaels hadde bezogt geweest van de HH. Engelen, de welke van tyd tot tyd, op dat haere liefde tot haeren bruydegom *Christum Jesum* niet en zoude verslappen, tot eene versterkende spyze, zyn lighaem bragten, onder de sacramentele gedaente, uyt wiens handen zy ook het zelve nuttede.

VIII. CAPITTEL.

WIVINA *dry jaeren onbekend aen de wereld geleefd hebbende, word kenbaer gemaekt aen de zelve.*

Alhoewel dat de H. *Wivina* wel zoude gewenst hebben verduysterd te leven in de eenigheyd, nogtans zoo is 't dat God, wiens voorzigtigheyd an-

dere inzigten heeft a's de menschen, de H. *Wivina* aen de wereld niet en wilt onbekend laeten, maer heeft zyn ligt, 't werk was gestopt onder de tafel, gesteld op de zelve, op da' andere die in zyn huys, in zyne H. Kerke zyn, het zelve zouden zien; daerom, naer den tyd van dry jaeren, heeft hy toegelaeten dat, op zyn onvoorz ens, zy zyn ontdekt geworden, van die, dewelke uyt de naest-gelegene plaetsen, uyt armoede gongen hout raepen, ende door de wildernisse dreven hunne beesten de welke dit vertellende aen andere, zyn allengskens kenbaer geworden aen een-ieder, zoo dat 'er dagelyks een groot getal van menschen uyt de naeste ende ook zelver verre-gelegen plaetsen, dorpen en steden kwaemen naer de wildernisse, dewelke, als zy de H. *Wivina* ende Emwara vonden, ende aenschouwden hun huyskeu, hunne rust-plaetse, hunne kleederen, hunnen huys-raed, hunne meubelen, bestaende in eenen psalter, den welken nog op den dag van heden in haere abdye bewaerd word, storden als verslaegen, ende vallende ter aerde, loofden God, dat hy in de eenigheyd, tot het verbidden van zyne Goddelyke straffen en plaegen, bewaerde zulken HH. Schepselen, klopten op hunne zondarige borsten, beklaegende hun boos leven, ende storten menigvuldige traenen over hunne fauten, beschaemd zynde te blyvan in zonden: merkende zulken verstorven leven in *Wivina*, begaven hun, t' huys gekomen zynde, tot het H. Sacrament van penitentie, weder gevende het onregtveerdig goed, aenveirden een beter leven, zoekende in alles de zuyverheyd, oodmoedigheyd, eenigheyd en verstervendheyd van onze heyligen naer-te-volgen, tot hetwelke ook veel deden de vermaeningen, de leeringen, de waerheden, dewelke *Wivina* hun dede, gaf

ende voorstelde, thoonde dat de zelve haer tot zulken eenig verstorvtn ende deugdelyk leven gebragt hadden, door het welke het geschiede dat alle die by haer kwaemen, alhoewel met misnoegen, nogtans noyt ongetroost van haer vertrokken.

IX. CAPITTEL.

Den toeloop van het Volk en bezonderlyk van vele edele dogters, noodzaekt WIVINAM *een kloosster te bouwen: den prince van 't land vereerd haer de wildernisse van* Bygaerden.

Alhoewel dat den zin van de H. *Wivina*, tot nog toe (niet-tegenstaende bekend aen de wereld) was, in de eenigheyd in haere slegte woon stede te blyven, evenwel zoo is 't dat God door deze Heylige, willende nog andere tot de heyligheyd en volmaektheyd brengen, ende trekken, in 't herte van veele treffelyke ende edele dogters die *Wivinam* bezogt hadden, heeft gestort zynen geest en de zelve zoodaenig ontsteken met eene vierige begeerte het leven ende manieren van de zelve naerte-volgen dat zy tot dien eynde met traenende oogen voor haer vielen op hunne knien, biddende dat *Wivina* zoude willen opstigten een klooster, in 't welk zy met haer zouden konnen leven ende sterven; op welka voorstellinge, ik laet u denken hoe onze Heylige gesteld was; zy beminde de eenigheyd, ende dit was openen den weg van de gemeynzaemheyd; zy en zogt geen menschen, ende dit was haer zelven begeven in het midden van de zelve; de tydelyke zorge hadde zy uytgedaen, ende dit was de zelve op een nieuw aenveirden;

zy hadde het werelds goed verlaeten, ende dit was het zelve wederom zoeken; zy hadde het hof verstooten, ende dit en kost niet geschieden zonder haer dikmaels ten hove te vinden, des niet tegenstaende, die God zoo vieriglyk beminde, beminde ook haeren even-naesten, ende God bezonderlyk hier over met Eenvara gebeden hebbende, ende verstaen zynen Goddelyken wille, stelt vast de onderneminge van een klooster te stigten; tot welken eynde zy naer Brussel trekt, zittende op eenen ezel, regt naer het hof van Godefroy, gezeyd den Gebaerden, van den welken, als minnaer zynde van de deugd, zy zeer wel-wierd ontfangen, bezonderlyk om dieswille dat hy verwittigd was van haer deugdelyk leven, om 't welk hy haer niet alleenelyk en heeft toegelaeten een klooster te bouwen, hun gevonde de wildernisse ende verlaeten plaetsen van Bygaerden, maer zelver heeft helpen bouwen ende dit nieuw klooster vereerd met vele van zyne inkomsten, ook oorlof gegeven om nieuwe goederen te verkrygen; welke gunsten van den prins ontfangen hebbende, ik laete u overpeyzen met wat vreugd *Wivina* is naer Bygaerden gekeerd, alwaer zy met alle neerstigheyd heeft doen leggen de fondamenten van het klooster.

X. CAPITTEL.

De H WIVINA *onderwerpt haer en haere dogters aen d'abdye van Affligem ende aenveird den regel van den H. Benedictus.*

Het zoude geweest hebben eene slegte zaeke voor *Wivina*, hadde de zelve alleenelyk gebouwd het materieel klooster zonder bezorgt te zyn voor

het geestelyk, voor de kloosterlyke zeden, maniere ende regel, die haer ende haere aenkomende dogters, moest tot het heyligen van hun zelven, ende de zaligheyd brengen; waerom overslaende ende overpeyzende de manere van leven van de religieusen ende godvrugtige mannen van haeren tyd, die God waeren dienende onder den regel van den H Benedictus, en zonderlyk wel oederrigt zynde van het zedig ende deugdelyk leven, van de moninken van de naest-gelegen abdye van Affligem, die verkiest den Abt van de zelve abdye tot de bestieringe van haer kloosster, ende verkrygt ook hier over de bevestinge van den prince, wiens godvrugtigheyd uytschynende in de zelve, men zynen brief nog heden bewaert ende luyd aldus.

In den Naem van de heylige en ongescheyde Dryvuldigheyd.

GODEFROY door de gratie Gods hertoge ende marquis van Lotheringe ende grave van Vlaenderen, allen, zoo tegenwoordige als toekomende in der eeuwigheyd. De H. Schrifture vermaend ons, zeggende: doet wel den regtveirdigen, ende gy zult eenen grooten weder-loon vinden, ende al en is 't niet van hem, immers van den Heere. (*Eccl.* 22.) Daerom ik verlangende een deel van den grooten weder-loon te vinden, hebbe gezocht hen, die in deze weireld naer den menschelyken schyn regtveirdig schenen, wel te doen, op dat ik door hen-lieden gebeden den eeuwigen loon zoude mogen verkrygen. Daerom hebbe ik een woeste plaetse, in myne vrye goederen gelegen, Bygaerden genaemd, de dienst-maegden Gods WIVINA ende Emwara vryelyk overgege-

ven, op dat al wat aldaer, door de verdiensten der Gods dienende zoude toenemen, tot mynder ende mynder naerkomelingen zaligheyd zoude baeten. Ende om dat hy, die het beginzel ende volmaektheyd aller goed is, zelve met de goede beginzelen is werkende: zoo heeft die plaetse begonst toe-te-nemen van getal der Religieusen, ende vermeerderingen der goederen: met wiens voortgang ik my verblydende, ende op 't profyt leteende, hebbe de zelve plaetse ende alle zyne toebehoorende goederen, met wille, toestemminge ende begeirten der Religieusen aldaer vergaederd, het klooster van Affligem onderworpen, ende den Abt belast te regeren: op dat door zyn toezigt den inwendigen staet der dienst-maegden Gods geschikt, ende het uytwendig goed wel besteld worde. Ende al wat ik uyt myn vrye goed haer verleent, oft van andere verkregen als vry en voorspraeker op my genomen hebbe: dat overlevere ik met vryer gifte Gods ende zyne H. Moeder, tot gebruyk der Religieusen. Ende op dat dit in der eeuwigheyd vast ende gewis zy, zoo bevestige ik dit met het indrukken van mynen zegel, ende verwilligen der getuygen: waer inne ik deze naemelyk verklaere de vrye goederen in Anslir, Sellecke, Berghem, Wenenkensele, Bervene. Ende de getuygen die tegenwoordig geweest zyn, waer ik de voorzeyde plaetse de Dienstmaegden Gods gegeven hebbe, zyn deze, Steppo van Brussele ende zynen broeder Walterus Podestock, Lambertus van Crainhem, Sigerus van Anderlecht, Arnulphus van Ascha, Francus Castelain, Amolricus van Bygaerden, Franco van Ischa, ende zyne broeders Godefridus ende Amolricus, Walterus van Anslir, Amandus van Brussele. Ende waer ik de zelve plaetse den abt bevolen hebbe, zyn deze

geweest : Balduinus , deken , Ornulphus , priester, Joannes van Anderlecht , Francus Cas'elain , Ingelbertus van de Saele , Francus Bulo. Geschied in 't Jaer Ons Heeren duyzend een honderd dry en dertig , de elfste indictie.

XI. CAPITTEL.

God gebenedyd het ondernemen van de H. WIVINA, *hy versterkt haere gemeynte , zegend haere overheyd ende vermeerderd ook haere middelen.*

Zoo haest als *Wivina* haer hadde begeven onder de bestieringe van de monikken van Afflighem , zoo en heeft zy niet naergelaeten met Emwara ende andere , de welke zy voor haere dogters aenveird hadde , haer met God te verbinden door de dryvoudige beloften , van Christus zoo geprezen in zyn heylig Evangelie , te weten : eeuwige zuyverheyd , armoede ende gehoorzaemheyd ; welke zy met alle gewoonelyke plegtigheden heeft gedaen in de handen van den abt van Afflighem , naer het welk men meerder en meerder merkte dat God deze Heylige bezonderlyk gebenedyde : want men gewaer wierd dat God niet en wagte tot dat *Wivina* dood was om haer honderd mael te vergelden' over het gene dat zy voor hem hadde verlaeten , maer het zelve ook dede in haer leven. Want op wynigen tyd *Wivina* word overste van eene groote gemeynte , God voorziet haer klooster van groote inkomsten , haere wildernisse worden vrugtbaere landen , zy leeft in peys en vrede met de haere , ende ontfangt dagelyks nieuwe getuygenisse van liefde van den prince. Dit aldus nogtans zynde ,

Wivina en veranderd haere eerste maniere van leven niet, de grootheden die zy niet en hadde gezogt en verminderen geensints haere oodmoedigheyd, de middelen geensints haere verstervinge, het geld nogte het goed haere armoede, haere spyze en dranken, haere kleederen, haere kamers, haeren huysraed als voren. Abdisse nogtans zynde is minder voor haer bezorgd in het tydelyk, als voor haere onderdaenen; leefde geen menschelyk, maer een engels leven, dient tot versterkinge, tot troost ende verligtinge van haere mede-zusters, de welke zy voede in hunne wandelinge ende verzettinge, met de waerheden ons van God verkondigd in zyne H. Schriftuere, door t welk zy haer hun herte ontdekten, om raed te krygen, zonder tegenstryd hunne fouten bekenden, om van haer gestraft ende verbeterd te worden. Wat kost dit minder? want *Wivina* was ten uyttersten oodmoedig, ende bewees aen de haere meerder teekens van onderdaenigheyd, als van overheyd; haer zelven overtuygende van onvolmaektheyd, ook zelver in de onnoozelste werken in alle hetwelke haer bezonderlyk versterkte het bidden, zonder ophouden ofte vermoeydheyd.

XII. CAPITTEL.

De groote heyligheyd van de H. WIVINA, *verbitterd tegen haer de Religieusen, maer God hersteld het door mirakel, hetwelk hy laet geschieden.*

Zulke groote heyligheyd gelyk was die van de H. *Wivina*, en kost niet lang blyven zonder beproefd te worden; volgens dat zegt den Wyzen Man;

Virtus in adversitate probatus, de deugd word beproefd in den tegenspoed; om het welk God heeft toegelaeten dat de liefde ende goede genegendheyd, dewelke haere dogters tot haer hadden, is verslapt, ja verdwenen. Twist en tweedragt nemen de overhand, en die de welke te voren een uytterste betrouwen hadden van hunne overste, mistrouwden van de zelve, ende dewelke van te voren prezen de verstervinge van *Wivina*, mispryzen de zelve; zy aenzien hunne abdisse als eene onredelyke, ende dat zulken grooten iever niet lang en koste dueren; het scheen dat hunnen geest verduysterd was; want zy en namen geen opzigt, op het leven het gene de H. *Wivina* geleeft hadde, zy hadde als vergeten de strengigheden ende verstervingen met dewelke de H. *Wivina* in de eenigheyd hadde ten ondergebragt haer lighaem, ende zoo vierigiyk hadde blyven oeffenen in haer klooster, zy en waeren niet indagt g het gene Emwara hun verteld hadde hoe dat *Wivina* in haere jonge jaeren, met haer zelve geleefd hadde, zy en lieten hun niet voorstaen dat alles het gene de H. *Wivina* dede, van God voords kwam, alhoewel dat zy hier van dagelyks hadden de preuven. Maer wat zal ik zeggen? Als den mensch eens begint te verslappen, zynen iever vergaet, zyne deugd verdwynt en den ouden mensch komt wederom in hem te erleven met zyne bedorvendheyd. 'T en was *Wivina* niet die vermoed was, oft in het minste verflauwd in de deugd, maer het waeren haere slappe kinderen, die door het volgen van eygen zin en wil allengskens hun kwaemen te ontrekken aen het zoet jok van de religie en door de kloesterlyke observantien, strengigheden en verstervingen vermoeyt zynde, tegen haere H. overste kwaemen op-te-staen. Dit en moet ons

niet wonder schynen, want zy en waeren mae aenkomelingen van de deugd, zy en hadden de bedorven mensch nog niet teenemael uytgedae gelyk *Wivina*, ende hier door geschiede het, da de opspraeke ende misnoegendheyd dagelyks i haer klooster aengroeyde. *Wivina* aenziet dit me eenen bedroefden geest, met de tranen in de oo gen, zy opend haer herte aen Emwara, zy klaeg 'er af aen haeren ziel-bestierder, zy vermaen haere dogters, 't zy in 't publiek, 't zy in 't hey melyk, zy verthoond hun hoe dat zy moeste mistrouwen van hun zelven, dat het maer en wa een bedrog des duyvels, dat het gene zy onder nam was volgens den raed van godvrugtige per soonen, van die, dewelke zy hadde verkoren voo haere oversten, dat God niet en gebenedyde d geveynsde deugd, dat men om God niet te vee doen koste, die zoo veel voor ons gedaen hadde dat zy met zulken iever hadden begonst, ende haer zelven beweegd om deze vergaederinge te stigten, dat zy te voren hun zoo verootmoedigden, dat zy tot het diepste van hun hert aen haer openden, hun lighaem te voren zoo kloekmoedig lyk hadden ten onder gebragt door de kloosterlyke strengigheden, hun ook te vreden houdende met water, brood ende de slegtste spyzen, ende zoo voords, en diensvolgens, zoude wederkeeren tot dien vorigen schoonen staet, van den welken zy zoo jammerlyk waeren vervallen, 't gene wel eenigsints beweegde hun herte, maer niet genoegzaem; God, daer-en-tusschen, die dit tempeest niet en hadde toegelaeten als om de deugd van *Wivina* te beproeven, ende niet en zoekt, dat onder de bestieringe van zoo een H. overste, deze gemeynte zoude hebben bedorven gebleven, ende aenhoorende de zugten ende gebeden van *Wivina*,

dewelke alsdan, zonder twyffel, verdobbeld wierden, die maekt beschaemd die wederspannige ende zoo afgekeerde herten van zulk eene overste, en geheel den tyd van den vasten, veranderd God het water hetwelk over tafel aen de religieusen gediend wierd om te drinken, in den alderkostelyksten ende aldersmaekelyksten wyn, en door zulk een groot mirakel van de almogende hand des Heeren de religieusen altemael verslaegen zynde, vielen ter aerde, waeren beschaemd, vraegden eenpaerlyk vergiffenisse aen God ende *Wivina*, ende peysden voortaen geene andere maniere meer van leven, dan wel gelyk *Wivina* verzogte.

XIII. CAPITTEL.

WIVINA *maekt beschaemd den helschen satan.*

'T en was niet genoeg aen den geest des duysternisse, dat hy de H. *Wivina* hadde beproefd in 't gene zy het eerste beminde, te weten haere dogters, maer ziende dat hy bedrogen was, hy valt haer aen op alle manieren, hy verwekt haer het vleesch tegen haeren geest, hy steld haer de lighaemelyke plaisieren voor, die zy kost genoten hebben in den houwelyken staet met Richwardum ofte andere, hy tragt haer te brengen tot lekkerheyd, door het voorstellen van middelen, die dagelyks vermeerderden, tot hooverdye, door het ampt van overste; maer het was al te vergeefs, zoo dat hy zyn beklag daer over dede aen eenen H. Eremyt, hem verklaerende dat hy geenen grooteren vyand en hadde, ofte die hem zoo tegen was als *Wivina*. Dat 'er zoo menige zonde ge-

vlugt wird door *Wivina*, om het welk hy ook op zekeren nagt, om het gebed van *Wivina* te stooren, heeft uytgeblaezen de lampen, ende alle het ligt van de kerke; maer *Wivina* volgens gewoonte voor de andere in de kerke zynde, die heeft hem in zyn voornemen door haer gebed bedrogen, want de lampe dewelke voor het tabernakel gewoon was te branden, die is van zelfs ontsteken, door hetwelk dezen geest van schaemte in dit voorval, gelyk in andere, van *Wivina*, is vertrokken.

XIV. CAPITTEL.

WIVINA *kent alles het gene dat 'er omgaet in haer klooster, zelver tot de gepeyzen van haer onderzaeten.*

Hoe wonderlyk dat God de H. *Wivina* beminde, en kost hy niet beter doen uytschynen, als wel met haer te verleenen 't gene hy alleen bezit, ende den duyvel zelver niet en kan agterhaelen, te weten de kennisse van het gene dat 'er tot voordeel ofte naerdeel van haer klooster ofte onderzaeten opentlyk ofte bedektelyk geschiede, maer ook zelver van de gepeyzen, de welke gevoed wierden in den geest van haere onderzaeten, van dewelke zy kende, zonder dat zy kenbaer maekten, de verholenste gepeyzen van hunne ziele, zoo dat het vrugteloos ende onprofytig was, voor haer te veynzen en gedekt te houden de gebreken ende onvolmaektheden die zy hadden in hun herte, want zy berispte hun over de zelve, als zy uyt schaemte oft vreeze verzuymden hun daer van te

beschuldigen. Zy en hadde niet alleenelyk hier van kennisse, maer ook van alles het gene dat 'er in het klooster omgong, 't zy in het gemeyn werkhuys, 't zy in de kerke, 't zy in de by-een-komste der religieusen, 't zy in de keuken, ziek-huys oft andere plaetsen, 't zy dat zy daer was tegenwoordig ofte niet. Het gene bezonderlyk is kenbaer geworden in deze geschiedenisse. *Wivina* in haere onderneminge, niet mogende gelukkiger zyn als Haeren bruydegom, die heeft, gelyk hy onder het gezelschap van zyne apostelen hadde aengenomen eenen Judas, ook aengenomen tot de kloosterlyke possessie eene dogter, aen dewelke gebrekende de standvastigheyd ende volherdinge, de zelve is afgeweken, ende heeft het klooster verlaeten, eenigen tyd daer naer is het gebeurd dat deze ongelukkige dogter is gekomen naer het klooster, andere kleederen aengetrokken hebbende, ende heeft hier toe genomen den tyd op den welken de religieusen gewoon waerenop hunne kamers te bidden, haer laetende voorstaen dat *Wivina* haer abdisse, het gebed noyt agterlaetende, haer niet en zoude gezien hebben: want *Wivina* gesloten in haer kamer, zag haer in eene veropenbaeringe, die God haer dede, staet op, komt uyt haere kamer om deze te doen vast grypen, maer zy dit gewaer wordende, vlugt weg, ende heeft voor altyd deze plaets verlaeten,

XV. CAPITTEL.

WIVINA *sterft, ende daer geschieden naer haere dood veel mirakelen.*

De H. *Wivina* hadde nu 34 jaeren de abdye, by haer opgebouwd, als abdisse bestierd, wanneer het haeren bruydegom heeft beliefd haer te trekken van deze wereld, om haer te geven de vergeldinge, dewelke hy heeft bereyd voor die dewelke hem regtzinniglyk beminnen, om hetwelke hy *Wivina* overzend eene langduerige kortse, dewelke allengskens verminderde haere verstorve kragten, zy gewaer wird dat de laeste uer begonst te naderen. Waerom, ontfangen hebbende het lighaem Ons-Heere Jesu-Christi, ende gezalft met de olie van zaligheyd, die roept haere dogters, de welke verzaemeld zynde rond-om haer srerf-bedde, thoonden met woorden, gemengeld met zugten en tranen, de groote droefheyd die zy hadden van hunne moeder zoo te verliezen, ende beklaegden dat het in hunne magt niet en was haer te volgen: zy aenzaegen hun zelven als schaepen verlaeten van hunnen herder in het perykel van alle oogenbiikken verscheurd ende vern eld te worden, het gene *Wivina* (dewelke de dood aenzag als het grootste geluk hetwelk haer kost geschieden) merkende, tragt hun te vertroosten, ende wakkerd hun aen tot een vast betrouwen op den Heere, van hun, voor eene laeste bede verzoekende dat zy zouden zorge draegen in peys en vrede te leven tusschen malkanderen, de gebreken van malkanderen te leyden, ende voor exem-

pel aen elkanderen te dienen, ende zoo is zy, verzugtende tot God, tusschen het herhaelen van de oeffeningen van het Geloof, Hope, Liefde en Berouw over haere zonden, gestorven in den Heere, den 17 van de maend December, in den jaere Ons Heere Jesu-Christi duyzend een hondere seventig, in den ouderdom van 70 jaren, van dewelke zy tot 34 hadde geleefd in de wildernisse van Bygaerden, uyt wiens mond, stervende, men heeft zien opstaen eene witte wolke, dewelke haer allengskens verhefte naer den Hemel, ende verdween in de logt. Deze dood hadde God dry dagen van te voren, aen eenige van de religieuzen kenbaer gemaekt, dewelke gewaer wirden dat haere kamer eenigen tyd beefde: ende onderzoekende of 'er iet in de kamer was, hebben niets gevonden, niet agterhaelende de aenstaende dood van hunne overste. Welke dood, hoe aengenaem zy aen God geweest is, kenbaer aen de wereld hebben gemaekt menigvuldige mirakelen dewelke by het lighaem van onze heylige zyn geschied: want de blinde wierden ziende, de kreupele kregen den gang, de doove het gehoor ende de zieken de gezondheyd; uyt welkers oorzaek ook het lighaem van deze heylige bleef op d'aerde, gevende eenen goeden geur, zonder eenige waerschynelykheyd van bederffenisse, al even-eens al oft het van nu de onbedorvendheyd hadde aengetrokken.

XVI. CAPITTEL.

Teda, *eene van de religieusen, ziet de* H. WIVINA *in eene veropenbaeringe, korts naer haer overlyden.*

Alle de wonderheden dewelke geschieden by het lighaem van *Wivina*, waeren genoegzaeme teekens, om niet te twyffelen van de zaligheyd van de zelve. Niet-tegenstaende nogtans, om te vertroosten deze heylige vergaederinge, beroofd van haere moeder, ende mistroostig over zulken verlies, zoo is 't dat God aen zekere Teda, een van de oudste religieusen, dewelke ook van haere jonge jaeren hadde gedraegen het jok van den Heere, ende hadde geweest een van d'eerste dogters van *Wivina*; op zekeren nagt, terwylen zy in 't gebed was opgetogen in den Heere, ende als getrokken uyt haer zelven, heeft haer vertoond *Wivina*, liggende op een ledikant van goud, ondersteund van d'engelen, dewelke het zelve in triumph voerden; het deksel was heel geborduerd, ende vervuld met de alderkostelykste steenen, dewelke blonken als de zonne, ende de duysterheyd van den nagt weg namen; de gordynen van zyde, gemengelt met goud, over 't welke Teda verwonderd staende, ende eenigen tyd op het zelve gelet hebbende, zy hoorde eene stemme dewelke haer zeyde: ziet Teda, dat is het werk 't welke *Wivina* voor haer van jongs af bereyd heeft, ende het zelve voltrokken zynde, zoo heeft God haer uyt de wereld getrokken, om tot vergeldinge te verkrygen deze eeuwige ruste. Zy verstond ook

van de zelve stemme, dat deze kostelyke gesteenten waren de deugden dewelke *Wivina* hier op deze wereld hadde geoeffend, dat het goud zig vertoonde van alle kanten, om dat alle haere werken brande van liefde; welke veropenbaeringe aen deze religieuse gedaen, zoude konnen voor een fabel aenveird worden, 't en waere dat Teda eene religieuse geweest waere dewelke in deze gemeynte grootelyks geagt wird, dat zy haer veel begaf tot het gebed, dat zy hadde van God verkregen de overheyd over den helschen satan, van denwelken zy vele aentogten hadde moeten onderstaen, het welk hier-om een-ieder beweegde deze voor waeragtig te aenveerden, ende van dien tyd af nimmermeer te weenen over de dood van hunne overste, maer men voegde zynen geest tot vreugden met de hemelsche geesten, ende het lighaem van de H. *Wivina* wird zeer solemnelyk begraeven in de kerke, in de choor des priesters, aen den voet van het H. tabernakel, opgeregt aen de zyde van den grooten autaer.

XVII. CAPITTEL.

Emwara *word overste in de plaetse van* WIVINA, *verscheyde mirakelen geschieden aen het graf* van WIVINA.

Het klooster nu beroofd zynde van zulke overste, daer moest eene andere in de plaetse verkoren worden, om welke te stellen men geen groot beraed en moest nemen; want daer was niemand bekwaemer als Emwara, als met *Wivina* van het beginsel, ook zelver in de wildernisse geleefd heb-

bende, om hetwelke zy eenpaerlyk Emwara hebben verkoren, dewelke ook, gelyk zy te voren *Wivinam* hadde geholpen in alle haere ondernemingen ende bestieringen van haere onderdaenen, met geenen minderen lof heeft de abdye bestierd. Maer waerschynelyk geenen langen tyd, want zy was van eenen grooten ouderdom, ende sterk gebroken door de verstervinge, ende dit is de oorzaek om dewelke men niet veel bezonders en leest sederd haere bestieringe, dan alleenelyk dat zy veel heeft gewerkt om de kerke te voltrekken, dewelke men nogtans niet en geloofd voltrokken geweest te zyn, als men naer haere dood deze kerke maer eerst geweyd heeft, wezende het zevenste jaer naer de dood van *Wivina*, op welken tyd door de steden en omliggende plaetsen wird verkondigd het H. leven het gene *Wivina* geleefd hadde, haere kostelyke dood ende mirakelen dewelke aen haer graf geschieden, door hetwelke dagelyks ontallyke zieken, overvallen met kortse, uytterende, waterzugtige ende bezonderlyk dewelke gekwollen waeren met pyne in de kele, kreupele, ende manke, blinde, stomme ende dooven, hunne genezinge door de voorspraeke van *Wivina* verkregen; daer en was bynaer niemand ofte zy kwaemen gezond t'huys, niemand en keerde ongetroost, jae de mirakelen waeren zoo gemeyn dat men hem nimmermeer en verwonderde als 'er iet miraculeus geschiede, ende dat men zelver verzuymde de zelve aen-te-teekenen van welke 'er nogtans eenige zyn aengeteekend als volgt, te weten: korten tyd naer de dood van *Wivina*, daer wird aen haer graf eenen man gebragt van God geslaegen in bynaer alle de litmaeten van zyn lighaem: dit niet alleen, maer bovendien geslaegen in 't gebruyk van de reden, door hetwelk

hy het meestendeel was razende ; dezen nogtans bleef heel den dag ende den nagt op het graf van *Wivina*, op de beste manier bidden, die hy wist, ende dat zonder razernye, aen dewelke hy onderworpen was. 'S morgens als men in de kerke kwam, men stond verwonderd over de gesteltenisse van dezen persoon, dewelke heel was veranderd, ende in de plaetse van te huylen, gelyk hy gewoon was van te voren, die bedankte God, ende zong den lof van de Maegd.

Eenen anderen mans-persoon en zal ons geene mindere verwonderinge geven : dezen, ik ben beschaemd van het in druk te stellen, was zoo gebrekkelyk dat hem het ingewand uythong tot aen de knien, door hetwelk hy zyn zelven vond in d'uytterste smerten, ende dese ziekte en was hem niet natuerlyk overkomen, maer eene straffe van God, om dieswille dat hy hem verstout hadde, eenige landen, de abdye toebehoorende, te verwoesten, hetwelk hy zelver bekende, daer by voegende dat die, dewelke hem hier toe gebracht hadden, ook gelykelyk zeer bitterlyk van God gestraft waeren, dat hy inwendiglyk was gedreven ende vermaend, dat hy zynen toevlugt moest nemen tot *Wivinam*, om door de verdiensten van de zelve vergiffenisse ende verzoeninge over zyn misdaed, by God te verwerven : daer by voegende dat men hem zoude gelieven te geven van d'aerde dewelke lag op het graf van *Wivina*, gemengeld in het water van de fonteyne, 't welke *Wivina* gewoon was te drinken, 't welk men hem gaf, hy drinkt daer van, viel in eenen slaep, de dermen worden ingetrokken, ende hy wakker wordende, vind zyn zelven gelukkiglyk genezen.

Eenen derden mans-persoon, met naeme Fastredus, dezen was als in een gewassen, hy en

hadde als geen gebruyk van alle zyne litmaeien, en kost zyn zelven kwaelyk voords slypen, hy zat in eene houte schotel, niet tegenstaen de hy dede zoo veel, dat hy tot in de kerke ende het klooster geraekte, met een vast betrouwen van zyne gezontheyd te bekomen, gelyk het ook geschiet is: want eenigen tyd daer gebleven zynde, is gezont geworden ende heeft het geluk gehad van zelver de twee steunzels van zyne handen op te hangen by het graf van *Wivina*, dewelke aldaer nog hangen, tot gedagtenisse van het mirakel 't gene aen hem geschied is. 'T welk nog luttel was, maer hem genezen vindende van de lighamelyke ziekte, die steld ook vast op den zelven tyd te werken aen de gezontheyd van zyne ziele, ende draegt zyn zelver op voor den dienst van *Wivina*, om aldaer alle dagen zyns levens voor haeren kerken-dienst te zorgen, in welke goddelyke bezigheyd hy christelyk ende loffelyk zyn leven heeft geeyndigt.

Fraheburgis, eertyds genoegzaem bekend in deze landen, hadde eenen zone genaemd Gorvinus, die hadde als eenen helschen brand in zyn lighaem, hy was ongeneesbaer, ende de konsten der medezyne en was niet ervaren genoeg om hem te genezen; deze bedrukte moeder, ziende haeren zone in zulk een bitter lyden, ende zonder hope van hem te konnen troosten, meer lydende als haeren zone, die stort gebeden tot God zonder ophouden, den welken beweegd door de zelve ende haer aenziende met de oogen van bermhertigheyd, die geeft haer in van haeren zieken zone te lyden naer het klooster van Bygaerden, aen het graf van de H. *Wivina*, 't gene Gorvinus aenstonds aennemt (mits hy ook van die intentie was) komen dan met een vast betrouwen tot Bygaerden, zy vallen beyde op hunne knien, ende

hun bereyd gemaekt hebbende door eene sacramentele bigte ende het nutten van 't Lighaem des Heere, beginnen te bidden ende worden aenhoord, zyn lighaem verkoud ende den brand verlaet den jongeling, ende keert met zyne moeder gezond weder.

Eene religieuse van Brussel, naer eene ziekte van negen maenden, te weten eene straffe kortse, komt tot Bygaerden by het graf van *Wivina*, ende eenen nagt aldaer gebeden hebbende, word van gelyken genezen.

XVIII. CAPITTEL.

God vereert de wydinge van de kerke van dit klooster met een groot mirakel.

Tot nog toe hebben wy hier by gebragt de mirakelen, dewelke geschied zyn aen het graf van de H. *Wivina*, ten tyde van ontrent 7 jaeren, alswanneer de kerke nog niet en was voltrokken; nu de kerke voltrokken zynde, in den jaere ons Heere duyzend honderd zeven-en-zeventig, ende bereyd tot de weydinge, is aldaer aengekomen den aerts-bisschop van Cameryk Alardus, eenen man van een H. ende deugdzaem leven, gestorven in 't jaer naer de wydinge van deze kerke, ende begraeven by de stede van Cameryk, in de abdye genaemd Vancelles, voor den grooten autaer: en om de kerke met alle gewoonelyke plegtigheden te wyden, was hy vergezelschap met vele abten, ende van de principaelste van zyn capittel, ende van vele andere geestelyke persoonen ende Religieusen, want diergelyke ceremonien van de wy-

dinge van de kerken, niet zonder vele geestelyken en groote solemniteyten en plegen te geschieden; van den anderen kant, de wonderheden de welke overal verteld wirden te geschieden aen het graf van *Wivina*, lokte het volk aen om zig ook van alle kanten aldaer te vinden, zieken en kreupelen, om geholpen te worden, ontbraeken ook dezen dag niet, van gelyken de we ke de gezondheyd van God, door de voorspraeke ende verdiensten van de H. *Wivina* verkregen hadden, lieten hun tot dankzegginge, ende het verbryden van de glorie van onze Heylige vinden. Ende hier door geschiede het, dat God ook toeliet, dat'er dien dag geschiede een groot mirakel, te weten: alswanneer de processie (vergezelschapt met veele kerssen, dewelke ontsteken waren) trok uyt de nieuwe kerke naer d'oude, in dewelke het lighaem van de H. *Wivina* ruste, zoo is 'er opgestaen eenen stormenden wind, ende heeft altemael de kerssen uytgeblaezen; de menschen stonden verbaest, men wist niet wat men doen wilde, ofte de processie zoude wedergekeerd hebben ofte niet, zy lieten hun voorstaen dat dit een kwaed teeken was, maer eventwel zy gongen voords, ende betrouwden op den Heer, denwelken ook heeft toegelaeten, dat, terwylen men bezig was met te zingen eenige gebeden voor het lighaem van *Wivina*, eene onzienelyke hand heeft ontsteken de kerse van zekeren priester, met naeme Engelbertus, t welk den aerts-bisschop Alardus ende alle de gene hem vergezelschapten, by-brogt de uytterste verwonderinge.

XIX. CAPITTEL.

God vereerd den verhef-dag van het lighaem van de H. WIVINA, *met verscheyde mirakelen.*

Den Aerts-Bisschop van Cameryk, deze Kerke gewyd hebbende, heeft aen zekeren Arnoldus Abt van Affligem, gelaeten den last van den Sondag, naer den Feest-dag van den heyligen Aerts-Engel Michael, dag van de wydinge van de kerke, met alle de behoorlyke solemniteyten te verheffen het lighaem van de H. *Wivina*; welke verheffinge eene groote vreugd veroorzaekte onder de religieusen ende 't volk, bezonderlyk onder die, de welke daer waeren tegenwoordig; want terwylen men de solemnele misse zong, zoo is 't dat zekere Hildegundis van Wambeke, de welke nu lange jaeren hadde doof geweest, zoo dat zy zeer lastig was aen haer zelven ende de haere, seffens wird genezen, waer door eene groote beroerte en blydschap veroorsaekt wird in de kerke, wan zy loofde God met luyder stemme den welken zoo wonderlyk met haer hadde gehandelt door zyne Heylige. Men wildeze doen zwygen, daer en was niet aen te doen, het weldaet was te groot het gene God, door de voorspraeke van de H. *Wivina*, haer gedaen hadde.

Kwalyk en was dit miraekel geschied, ofte daer geschiede wederom een ander, want zekere Oda, gebortig van de stad van Brussel, de welke van jongs af was besmet met de melaetsheyd, ende van tyd tot tyd met de vallendeziekte, ook zelver bezeten van den duyvel; van haer moeder op dezen dag gebragd zynde in deze

kerke, krygt haere gezondheyd, God willende thoonen hoe grootelykx hy deze maegd achte, en hoe kragtig dat by hem is haere voorspraeke, maer de voorzeyde Oda heeft ook uyt dankbaerheyd op den zelven tyd haer zelven aen God, in dit klooster opgedragen, aengenomen het religieus habyt, ende tragten naer te volgen haere moeder, aldaer zeer heyliglyk levende menigvuldige jaeren, tot dat God, zoo wy verhopen, naer haere dood, de zelve met haere H. moeder vervoegd heeft in zyne glorie.

XX. CAPITTEL.

Andere Mirakelen geschied door de voorspraeke van de H. WIVINA.

Gelyk d'opregte godvrugtigheyd heeft gedient aen Oda tot baete, zoo heeft de blinde godvrugtigheyd ook gedient aen zekere vrouwe, gebortig an Brussel, tot haere smerte, want deze vrouwe ter occasie van den verhef dag van de H. Reliquien van *Wivina*, geraekt zynde aen een van deze H. gebeenderen, heeft zy de stoutigheyd gehad van het zelve te nemen ende te steken in haer herte, onbehoorlyke Plaetse voor deze reliquie; maer eylaes! zy liet haer voorstaen dat zy wel dede, als dat zy door deze zoude hebben bewaert geweest van lighaemelyke piaegen; ende ter contrarie zy gevoelde zulken pyne in haere borsten, dat zy kwaelyk kost t'huys geraeken, want haer hert wird als doorsteken, het gene niet te verwonderen was, mits dit H. been haer hadde ingedrukt, op de plaetse daer het gelegen had,

eene wonde gelyk van eenen pyl geschoten in haer herte, dus niet-tegenstaende, zy blyft in haer versteentheyd, ende en peyst niet de zelve wederom te geven, maer God en hiel niet op met zyne straffe; haer pynen vermeerderden zoo sterk dat zy was genoodzaekt haer begaen feyt te openen aen eenen priester van haere kennisse, den we ken haer heeft geraeden aenstonds tot Bygaerden te gaen, ende deze reliquie te stellen op de zelve plaetse daer zy deze hadde genomen, 't gene zy dede, ende terstonds voelde beternisse ende genas. Dit mirakel maekte aenstonds groot gerugt binnen het klooster ende Bygaerden, by occasie waerschynelyk dat men dit beentjen wilde stellen by de andere heylige gebeenderen met eenige ceremonien, welke oorzaeke zyn geweest van het volgende tweede mirakel.

In dit klooster was eene Maerte, dewelke daer was aengenomen voor haer leven, deze eenen kwaeden arm hebbende, verzogt dat men met dit beentjen haeren arm zoude raeken: men dede dit, ende aenstonds den arm was genezen. Eenigen tyd daer naer, het geschiede dat zy dadde eene schrikkelyke pyne in een van haere beenen, zy doet gelyk zy voor haeren arm hadde gedaen, ende genas ook aenstonds.

Eenen man van Brussel, genaemd Gislebert, schipper van zynen stiel, was overvallen van eene zeer gevaerlyke ziekte, zynde op de zee, dewelke dagelyks meer ende meer aengroeyde, ende hem zoo verre bragt, dat hy geraekte in eene lethargie, geheel beroofd van zinnen, zoo dat hy geen teeken meer en gaf van kennisse, by geluk kwam men in zyn kamer om hem te wederhouden, als hy gereed stond om uyt de venster te springen, ende eylaes! de grootste smerte was dat men hem niet

en kost helpen. Dit hadde nu eenigen tyd geduerd, alswanneer dat iemand van zyne vrienden, door het ingeven van God, heeft geraeden aen zyne vrouwe, haeren man naer Bygaerden te doen voeren; het gene zy dede, zelver met geweld, want hy hem hier tegen stelde; ingekomen zynde in het klooster, de religieusen ontfangen hem met groot medelyden, aenroepen voor hem hunne H. moeder, ende hy veranderd aenstonds, en word genezen.

Eene jonge getrouwde, van de zelve stad van Brussel, zoo krank geworden zynde door haer kinder-bedde, dat zy geen wezen en hadde van groot gegaen te hebben, nogte van baeren, wird zoo razende, dat men uyt haeren mond anders niet hoorde, als lasteringen van God ende zyne heyligen, dat zy den eenen voor ende den anderen naer, zelver tot haeren vader kwetste, en haeren broeder, met haere nagels, scheurde heel zyn aenzigt als zy haer naderden, dat men onbekwaem was haer te binden. In welken staet gelegen hebbende den tyd van elf weken, ende gebruykt zynde alle remedien, men nemt zynen toevlugt tot de H. *Wivina*, men bind haer op eenen waegen, men voerd ze naer Bygaerden, men brengt ze in de kerke, zy blyft daer eenige dagen zonder veranderinge, de religieusen, met de uytterste affectie, waeken haer, staen haer by, 't zy met lighaemelyke diensten, 't zy met de geestelyke, ende ziet, de H. *Wivina*, op zyn onverwagt, verthoond haer aen het bedde van deze kranke, aenziet haer met oogen van medelyden ende geeft haer in eene medecyne dewelke aenstonds werkt, ende de razerny verminderd, de rede komt weder, ende op wynige ueren, zy is heel veranderd ende genezen.

XXI. CAPITTEL.

Mirakelen geschied in de laeste eeuwe, door de voorspraeke van de H. WIVINA.

Alhoewel dat men met wynige woorden hier zoude konnen te kennen geven de wonderheden dewelke God heeft uytgewerkt, door de voorspraeke van *Wivina*, ende aen het graf van de heylige *Wivina* en met de waerheyd zeggen, dat zy, door haer voorspraek, heeft genezen van alle soorten van kortsen, pyn in de kele, blindheyd, doofheyd, kreupelheyd en zoo voords; nogtans om den mensch tot meerder betrouwen op de voorspraeke van *Wivina* te verwekken, hebben geraeden gevonden eenige by te brengen: ende voor eerst Temrodus, van Brussel, hadde zyn aenzigt zoo gezwollen, dat zyne tonge uyt zynen mond, gelyk die van eenen hond hong, in welken staet, zonder eten nog drinken, eenigen tyt gebleven zynde, hy komt naer Bygaerden, ende word aenstonds genezen.

2. Een kind van Ulvessen, gezegend met de gebeenderen van het hoofd van de H, *Wivina*, geneest van een groot gezwel aen zynen buyk, gelyk ook is geschied aen een ander.

3. Walterus die word ook mirakeleuselyk van eene heete kortse genezen.

4. Imdna van Hongersveld hadde een vier-daegsche kortse sederd vele maenden, dewelke haer zoo verzwakt hadde, dat zy was om te sterven; zy nemt haeren toevlugt tot *Wivina* ende geneest, gelyk ook haeren man: een wynig daer naer, bezogt van den heere met de zelve ziekte, ook mirakeleuselyk zyne gezondheyd heeft verkregen.

5. Sigerus van Eppeghem, gevallen in dwaesheyd, keerd hem tot *Wivina*, ende hy komt tot de reden: ende nog ontallyke andere dewelke geschied zyn in de seventhiende eeuw, van dewelke om het groot getal, men geen moeyte en heeft willen doen, van aen-te-teekenen, dewelke alhoewel genoegzaem om ons tebewegen tot het eeren ende aenroepen van *Wivina*, wille evenwel eenige by-brengen, geschied in deze nieuwe eeuwe.

XXII. CAPITTEL.

Mirakelen geschied in deze eeuwe.

Zyn 'er mirakelen, die den mensch bekwaem zyn te bewegen, het zyn die, dewelke nog versch zyn, ende van dewelke men is getuygen; ende diergelyke zyn hier vele mirakelen door de kragtige voorspraeke van de H. *Wivina*, geschied in deze onze eeuwe, van dewelke de priesters ende religieuzen van het klooster getuygenisse geven, gelyk ook de persoonen aen dewelke de gratie ende gunste van God, door de voorspraeke ende het bezoeken van de gebeenderen van *Wivina*, geschied zyn, ende zyn deze volgende.

D'eerste in den jaere 1700, de religieusen gevlugd zynde, om de legers die ontrent 't klooster laegen, met de kasse in de welke de gebeenderen van de H. *Wivina* rusten, in hunne refugie; daer is gekomen eene vrouwe, om de reliquien te bezoeken, hebbende in haeren mond den kanker, door denwelken zy zoo was bedorven, dat door het openen van haeten mond, de heele kamer in

de welke het lighaem rus e, was geinfecteert, ende niemand in de zelve koste blyven. Dit heeft zy hervat voor de tweede ende tot de negenste ryze, alswanneer zy teenemael is genezen.

2. In den jaere 1714, Elisabeth de Coster, gebortig van Obwyk, komt tot Bygaerden, in de maend Julii, in den droefsten staet, die iemand zoude konnen peyzen: zy hadde zulk een pynelyk gezwel aen haere kele, dat zy nog dag nog nagt kost rusten; zy bevestigde dat de medecyn-meesters haer hadden verlaeten, ende dat 'er niet door haere kele en kost passeren, zoo dat de H. *Wivina* haeren heelen troost moest wezen: waer mede haer begeven hebbende tot het gebed, ende het zelve geeyndigd, zy spouwde uyt haeren mond, het geswel gebroken zynde, eenen steen van de groote van eene boone, denwelken dry kantig was, tusschen vele vuyligheyd, en genas; dezen steen heeft men tot gedagtenisse van het weldaed, door de voorspraeke van de H. *Wivina* geschied, bewaerd tot den dag van heden.

3. Bynaer op den zelven tyd, eene vrouwe, wiens naem ende geborte-plaetse men heeft vergeten op-te nemen, nogtans woonagtig tusschen d'abdye van Vorst ende Terkameren, bloeyde in zulken overvloed, dat het bloed haer uyt den mond, neus ende hoogen kwam; de medezyn-meesters trokken hunne schouders op, ende en kosten haer niet helpen: zy dit ziende ende ook haeren man, nemen hunnen toevlugt tot de H. *Wivina*, ende den man aenveird den weg, hy eerd de H. *Wivina*, ende t'huys gekomen zynde, hy vind zyne vrouwe stil ende gezond, al oft zy niet gehad en hadde, tot erkenteniste van welk weldaed zy tot Bygaerden is gekomen, God en de H. *Wivina* eeren en danken, en heeft deze waerheyd aen de religieusen aldaer verklaerd.

4. Dit mirakel is nog wel van de wonderste, want God willende thoonen hoe grootelyks hy agt de voorspraeke van deze Heylige, heeft toegelaeten dat 'er eenen ketter, woonagtig niet verre van Hulst, ziende dat zyne gebueren, dewelke catholiek waeren, met heele schaeren, over de sterfte, dewelke ontrent deze stede was onder de beesten, gongen naer Bygaerden, om de H. *Wivina* hier over te aenroepen; ende hy verloren hebbende tot twintig koeyen, hem alleenelyk overgebleven tot elf, dewelke ook ongezond waeren, zegt aen zyne huysgenoten, dat hy ook naer Bygaerden gong, ende dat de Heylige hem ook misschien zoude helpen: hy komt tot Bygaerden, ende hy hiel hem onderwegen, al oft hy catholiek hadde geweest gelyk de andere, zelver te kennen gevende een groot betrouwen te hebben op de voorspraeke van de H. *Wivina*, jae grooter als de andere, komt in de kerke, hy bid gelyk de andere, ende hy keert weder met het gezeldschap, ende zy bleven wat eten in zeker dorp genaemd Lankaert: ende ziet, zyne vrouwe, verstaende dat hy daer was, komt hem te voren, ende waerschouwd hem dat alle de koeyen in volmaekte gezondheyd waeren; dezen man heel verbaest, antwoord zyne vrouwe, wel hoe zyn 't onze koeyen die welvaerend ende gezond zyn? Jae, zegt zy, God zy lof, ende de H. *Wivina*, onze koeyen vaeren wel en zyn gezond. Ende den man haer wederom antwoordende, peysd gy dit zoo? Is 't dat dit waer is, zoo wille ik aenstonds catholiek worden, niet en is zekerder zegt de vrouwe, ende gy zult het zien als gy zult t'huys zyn: ende t'huys komende, heeft het gezien, ende zoo beweegd geworden dat hy hem doe onderwyzen in de waeragtige roomsche religie, die hy ook wynig daer naer aenveird heeft, wiens exempel ook heeft naergevolgd zyne heele familie

5. Joseph de Heef van Esnelaer, die bekende kortelings, dat over wynige jaeren, een van zyne koeyen was genezen, door het aenroepen van de H. *Wivina*, dewelke versmagte van eene brokke vet, dewelke groeyde in haere strote.

6. Joanna Haweau, van Braine-le-Comte, die vertelde ook hoe zy door de voorspraeke van de H. *Wivina*, van eene groote pyne in de kele was genezen: ende ter oorzaeke van dien, was komen de H. *Wivina* bedanken.

7. Gertrudis Daen, dogter van Olivier, in den ouderdom van 6 jaeren, was blind, stom en doof, daer-en boven hadde eene zwaere pyne in de kele, haeren vader draegd haer op aen de H. *Wivina*, brengd haer naer Bygaerden, zy geneest aenstonds van de pyne in de kele, den vyfden dag opend zy eene ooge, ende den zesden dag is zy volmaektelyk genezen.

8, Wy en konnen niet beter nogte gelukkelyker dit werk eyndigen; ende voor het laeste van ontallyke mirakelen ons thoonende de kragte van de voorspraeke van de H. *Wivina*, als by te brengen de gunste dewelke in de maend van December van den jaere 1716, door de gebeden van de H. *Wivina*, heeft geproefd den heere van Lannoy, grave van la Mottry, dezen edelen heere aengetast zynde van eene zwaere pyne in de kele, roept eenen zeer wyzen ende ervaeren medecyn-meester, denwelken niet en verzuymde om hem te genezen, maer ziende dat het kwaed ongenezelyk was, en dagelyks aenwaste, hy wanhoopte van de gezondheyd te konnen doen wederkeeren: hy maekte het den grave kenbaer: den graeve die een godvrugtig en godvreezend man was, en bedroefde hem niet over deze tydinge, maer hy steld zyn betrouwen op de H. *Wivina*, dewelke hy dikmaels

hadde gehoord te zyn eene bezondere patroonerse van de pyn in de keel, hy doet door iemand ondernemen het bezoek van haer graf, voor negen dagen, ende den zelven dag word hy gevonden buyten perykel en geneest: van welke genezinge, niet natuerlyk, maer miraculeuselyk geschied, hy over heeft gezonden de bevestinge, onderteekend met zyn eygen hand, gezegeld met zyn cachet: welke wy hier wel hebben willen byvoegen, als wezende eene preuve van de waerheyd van de zaeke, ende van de godvrugtigheyd van dezen graeve, ende luyd als volgt:

Ik vonde my in eenen kranken staet ontrent het eynde van de maend van December 1716, van eene straffe pyn in de keel, dewelke my langen tyd hadde gekwollen: ik stelde my onder d'handen ende bestieringe van eenen ervaren ende eerlyken man, denwelken alle mogelyke zorge ende medecynen gebruykte om my te genezen, ende als hy begonst te wanhopen van myne genezinge, ende my stelde onder de dooden, ik nam mynen toevlugt tot de H. *Wivina*, wiens lighaem ende gebeenderen rusten in de abdye van Bygaerden, gelegen eene myle van Brussel: ik dede aldaer de zelve heylige eeren negen dagen, met eene misse, ende op den zelven dag, den medecyn myne kele beziende, die laet eenen grooten schreeuw van verwonderinge, ende zegt my met blydschap, veel geluks, mynheer, gy zyt genezen, want een dik vel, hetwelk ontstak uwe kele, is los geraekt van uwe strote, aen dewelke het was vast gekleefd, ende met de gratie Gods, gy zyt genezen, ik en vinde geen perykel meer, ende het geschiede gelyk hy gezeyd hadde. Ik gong naer de abdye van Bygaerden, om den Alderhoogsten te bedanken over de gratie die hy my gedaen hadde, my we-

derom gevende de gezondheyd, door de voorspraek van de H. *Wivina*, dewelke ik vastelyk geloove wel gewild heeft voor my te bidden, tot het erstellen van myne gezondheyd. Het verklaer hetwelk ik hier doen, is waeragtig en regtzinnig in alles het gene my aengaet; 't zy wat aengaen van een groot getal andere menschen dewelke bevestigen dat zy grooten bystand in verscheyde kwaelen der kele gevoeld hebben, bevestige ook waeragtig, ende hier over geve ik myne getuygenisse door myn hand-teeken ende hebbe daerom hier aengesteld mynen zegel, in 't welke zyn gedrukt myne wapens. Tot Brussel, den 19 Julii 1717, ende was onderteekend F. H. De Lannoy, grave van La Mottery, met den zegel van den zelven edelen heere De Lannoy, grave van La Mottery.

Den eerweirdigen pastor van Molebeek, met naeme A. van Baesroode, welk gelegen is in het faubourg van de stad Brussel buyten de Vlaemsche poort, den welken een zeer wys ende voorzigtig man is, van een deugdzaem leven, varklaert by attestatie van zyn eygen hand geschreven, als dat hy in zyne jougheyd, oud zynde tusschen de tien à elf jaeren, van God is bezogt geweest met eene grouwelyke pyne in zyne kele, de welke onverdragelyk was, ende eenige dagen geduert hebbende met afgrysselyke steekzelen al oft'er elzenen oft doornen alle momenten hem doorstaeken, ende geenen troost ofte hulpe konnende vinden, hebben zyne ouders hunnen toevlugt genomen tot de H. *Wivina*, ende beloofden met hunnen zone naer grooteu Bygaerden te gaen, het welk zonder uytstel geschied is. Komende met een groot betrouwen haere H. Reliquien eeren, ende bidden om door haere voorspraeke by God de genezinge voor hunnen bedroefden zone te verkrygen, gekomen

zynde in de kerke wirden met de H. Reliquien gezegent ende het gewyd water gedronken hebbende ende hunne bedevaerd gedaen hebbende, zyn wederom gekeerd naer de parochie van Cobbegem, alwaer zy woonagtig waeren, zoo geschiet'er een wonder zaeke, den jongeling word subietelyk genezen ende verlost van alle zyne pynen ende kwaelen gelyk zy uyt de poorte van het k'ooster zyn gegaen, zeggende tot zynen vader: ik ben geheel genezen. Den vader verwonderd zynde over zoo subiete genezinge, vermaend zynen zone, zeggende: Looft God ende de H. *Wivina*, over een zoo groot weldaet, welke waerheyd den voorz. heer pastor hem zelver geschied is, ende heeft dat met zyn gewoonelyk hand-merk, in teeken der waerheyd onderteekent op den zesden dag der maend November, in het jaer ons Heere 1714, welke attestatie bewaett word in de edele Abdye van grooten Bygaerden.

SLUYT-REDEN.

Het leven van de H. *Wivina* ende miraekelen hier by gevoegd, buyten andere menigvuldige, moet in ons verwekken ende onsteken eenen waeragtigen geest, betrouwen ende geloof, dat God, den welken wonder is in zyne Heyligen, ons ook de welke dit lezen, zal helpen, is't dat wy eerst voor al zorgende voor de geestelyke gezondheyd van onze ziele, door zyne H, Sacramenten de H. *Wivinam* aenroepen over onze kwaelen ende smerten, met een vast betrouw, en dat, hoe swaer en hoe gevaerlyk zy ook zyn, deze glorieuse maegd door haere voorspraeke ons zal helpen, bystaen ende genezen, ook zelver die van onze beesten, in dewelke hy ons dikmaels om onze zonden, komt te straffen, het welk niet alleenlyk en zal geschie-

den als wy in kwaelen ende smerten zyn, ofte onze beesten, maer zullen ook, door de voorspraeke van de H. maegd *Wivina*, bewaerd worden tegen de zelve.

MANIERE

Om de NOVENE wel te passeren.

Den perzoon die eene Novene ondernemt, om door de voorspraeke van deze Heylige geholpen te worden, die moet hem voor al stellen in den staet van gratie, door het H. Sacrament van de Bigte, ende het ontfangen van het H. Sacrament des Autaers. Hy moet dagelykx tragten in haere Kerke te hooren het H. Sacrificie der Misse; heeft hy de middels, het is zeer profytig de zelve te doen lezen, ende naer de Misse lezen 9 Vader-onsen en 9 Weest gegroet Maria, ende alsdan by-voegen: Bid voor ons H. *Wivina* op dat wy weirdig worden de beloften van onzen Heere Jesu-Christi: ende daer naer lezen een van de volgende gebeden.

Den I dag.

God, aen wie de gebeden van den zondaer zyn aengenaem, bezonderlyk als hy hem tot U heeft bekeert door een waeragtig leet-wezen ende Sacramentele belydenisse, gelyk gy getoont hebt in het bekeeren van Richwardus, door de gebeden van de H. *Wivina*, geeft ons door de voorspraeke van deze Heylige, dat onze bekeeringe waeragtig zy', op dat de tydelyke straffen, die wy door onze zonden verdient hebben, ophouden. Door Jesum Christum. Amen.

Den II dag.

God, wiens uytwerkzels van gratien hebben bezonderlyk uyt-geschenen in de H. maegd *Wivina*, bewaerende in de zelve d'onnooselheyd, de welke

zy in het H. Sacrament des Doopzels hadde ontfangen, geeft ons, door de voorspraeke van deze Heylige, onze verloren onnoozelheyd weder, op dat de kwaelen ende smerten, van de welke d'erfzonde is de eerste oorzaeke, haest kwyt worden. Door Jesum-Christum onzen Heere. Amen.

Den III dag.

God, aen wie altyd is aengenaem de verstervinge, de welke den mensch, om U naer te volgen, aennemt, geeft ons door de verstervinge dewelke in de H. *Wivina* wonderlyk heeft uytgeschenen, dat wy de verstervinge, door de ziekten van U ons toegezonden, verduldiglyk lyden. Door Jesum Christum onzen Heere. Amen.

Den IV dag.

God, door wiens toedoen de H. *Wivina* de wereld heeft verlaeten om u in de eenigheyd te zoeken, geeft ons dat wy door de voorspraeke van de H. *Wivina*, 't gene weirelds is verstooten, ende ons betrouwen alleenelyk op u stellen. Door Jesum Christum onzen Heere. Amen.

Den V dag.

God, aen wie niet aengenaemer is, dan dat den mensch hem, volgens het exempel van de H. *Wivina*, vebind door de beloften van de H. religie, oft alleen voor hem leve, geeft ons door de voorspraeke van de zelve Heylige, dat de ongezondheyd in dewelke wy ons vinden, ons indagtig maeke, dat wy voor niemand als voor u en leven. Door Jesum-Christum onzen Heere. Amen.

Den VI dag.

God, denwelken de H. *Wivina* hebt bygestaen, niet alleenelyk met geestelyke, maer zelver met tydelyke middelen, geeft ons door haere voorspraeke de voorzigtigheyd dewelke zy gebruykt heeft tot haere zaligheyd, om de eerste wel waer

te nemnn, ende de tweede behoorlyk te gebruyken. Door Jesum-Christum onzen Heere. Amen.

Den VII dag.

God, denwelken hebt toegelaeten dat tot beproevinge van de deugden van de H. *Wivina*, den duyvel haer vreesselyk heeft aengetast, ende haere religieusen haer wonderlyk hebben geoeffend, geeft ons door de voor-praeke van deze Heylige, dat wy wederstaen aen het geweld, het welke den duyvel ons dagelyks aendoet, ende de beproevinge, ons van ons eygen zelven oft andere aengedaen, overwinnen. Door Jesum-Christum onzen Heere. Amen.

Den VIII dag

God, denwelken niemand ongeloond laet over zyne goede werken, ende hierom de H. *Wivina* trekkende uyt deze wereld, hebt geloond met de kroone van zaligheyd, geeft ons dat wy naer dit leven, geholpen door de gebeden van deze H. maegd, ook tot onze zaligheyd mogen geraeken. Door Jesum-Christum onzen Heere. Amen.

Den IX dag.

God, die zelver thoond, naer de dood van de heyligen, hoe zeer gy deze bemind, door verscheyde mirakelen die gy door hun voorspraeke laet geschieden, geeft ons door de H. *Wivina*, dat wy van onze kwaelen en smerten genezen ende de gezondheyd verkrygen, zoo van de ziele als van het lighaem, gelyk gy aen menigvuldige, door de verdiensten van deze Heylige, hebt toegestaen. Door Jesum Christum onzen Heere. Amen.

LITANIE

Van de H WIVINA, getrokken uyt haer leven.

Heere ontfermt u onzer.
Christe ontfermt u onzer.

Heere ontfermt u onzer.
Christe hoord ons.
Christe verhoord ons.
God hemelschen Vader, ontfermt u onzer.
God Zone, verlosser des werelds, ontf. u onzer.
God heyligen geest, ontfermt u onzer.
H. Dryvuldigheyd eenen God, ontf. u onzer.
Heylige Maria, bid voor ons.
Heylige *Wivina*, bid voor ons.
Van uwe geborte aen God opgedraegen
Van in het doopsel met bezondere gratie van God begaefd,
Voorbeeld der deugden van uwe kindsheyd,
Goeden reuk Christi, van uwe jongheyd,
Versmaedster des werelds,
Liefhebster der eenigheyd,
Met de engelen gemeynzaem,
Van de engelen in de wildernisse gespeysd met het lighaem Christi,
Ontsteken in 't vuer der goddelyke liefde,
Vrindinne van God den Vader,
Uytverkore bruyd van God den Zoon,
Woon-plaetse van den heyligen Geest,
Van den H. Geest onderrigt,
In de H. schriftuer wonderlyk verligt,
Zeer zuyver in maegdelykheyd.
Zeer diep in oodmoedigheyd,
Zeer brandende in de liefde Gods,
Zeer vierig in bidden,
Zeer opgetogen in contemplatie,
Onverwinnelyk aen den duyvel,
Onberoerlyk aen zyn geweld,
Lofweerdige ende voorzigtige maegd,
Spiegel der maegden,
Moeder der religieusen,
Erfgenaeme van Gods hemelryk,

bid voor ons H. *Wivina*.

Gekroond met de eeuwige glorie,
Geeerd in de hemelen en op de aerde,
Vereerd met ontallyke mirakelen.
Toevlugt der bedrukte,
Genezinge der zieken,
Beschermster van het vee,
Patroonerse in alle onze kwaelen,
Hulperse van alle die u aenroepen,
Weest genaedig, spaerd ons Heere.
Weest genaedig, verhoord ons Heere.
Van alle kwaed, verlost ons Heere,
Van alle zonden,
Van een haestige en onvoorzienige dood,
Van de listen en laegen des duyvels,
Van de eeuwige dood,
Door het misterie van uwe menschwordinge,
Door uwe geborte,
Door uw kruys en lyden,
Door uwe dood en begraeffenisse,
Door uwe verryssenisse ende hemelvaert,
Door de komste van den H. Geest,
In den dag des oordeels,
Wy zondaeren, wy bidden u verhoord ons.
Dat gy ons spaerd,
Dat gy onze misdaeden kwyt scheld,
Dat gy u geweerdigd ons tot eene waeragtige penitentie te geleyden,
Dat gy u geweerdigd ons in uwen heyligen dienst te versterken en te bewaeren,
Dat gy u geweerdigd onze herten tot de hemelsche dingen op te regten,
Dat gy u geweerdigd uwe straffen van ons af te keeren,
Dat gy u geweerdigd door de voorsprake van de H. *Wivina*, van de peste, pleurezie, kortsen en andere ziektens ons te bewaeren,

Bid v. o. H. *Wiv.*

Verlost ons heere.

Wy zond. bidd. u verh. ons.

Dat gy u geweerdigd, door de verdiensten van de H. *Wivina*, ons van de pynen der kele, gezwellen ende andere kwaede humeuren te bevryden,
Dat gy u geweerdigd, door het voorbidden van de H. *Wivina*, ons vee van alle kwaelen te bewaeren,
Dat gy u geweerdigd naer ons gebed te luysteren,
} wy zond. h. u v. ons.

Zone Gods, wy bidden u verhoord ons.
Lam Gods. die weg nemd de zonden des werelds, spaerd ons heere.
Lam Gods, die weg nemd de zonden des werelds, verhoord ons heere.
Lam Gods, die weg nemd de zonden des werelds, ontfermd u onzer.
Christe hoord ons.
Christe verhoord ons.
Heere ontfermd u onzer.
Christe ontfermd u onzer.
Heere ontfermd u onzer.
Onzen vader, etc.
℣. H. *Wivina*. bid voor ons,
℟. Op dat wy weerdig worden de beloften Christi.

GEBED.

O heylige *Wivina*, koninginne der religieusen, bruyd Christi, zagtmoedige zuyvere maegd, wilt voor ons Christus met uwe devote gebeden bidden, dat hy ons herten wilt laeten blyven in een gord propoost, en goeden wille: ô heylige oodmoedige *Wivina*! Bloeme zonder doorne, verwerverse aen uwen lieven bruydegom, weest ons eenen vierigen toegang tot God, ende weest ons een verbidderse aen de H. Dryvuldigheyd, dat zy ons wilt bewaeren van haestige ziekte van pleurezie, van geraektheyd, van de onvoorzienige dood, en staet ons by in de ure onzer dood. Amen.

HET BROEDERSCHAP
Van de H. WIVINA, *en de aflaeten aen het zelve vergund.*

Alle de mirakelen dewelke wy nu hebben verhaeld, bethoonen ons klaer dat de H. *Wivina* eene bezondere patroonersse is tegen heete kortse, pyne in de kele, en alle kwaelen, maer alzoo den besten middel is om de hulpe der heyligen te bekomen, hunne Deugden te oeffenen ende heylig leven naer te volgen, zoo heeft men tot dien eynde goed gevonden wettelyk op-te-regten een devoot broederschap van Christen geloovige, onder het aenroepen van de H. *Wivina*, op dat alzoo de mede-broeders en zusters te meer zouden opgewekt worden om te oeffenen verscheyde werken van godvrugtigheyd ende liefde, vervolgens beter in staet zouden zyn om deelagtig te worden van de verdiensten van onze H. moeder en te genieten haere voorspraeke in alle kwaelen en ellenden.

De broeders en zusters van dit broederschap hebben eene wekelyke Misse, dewelke gezongen word ter eere van de H. *Wivina*, ende zyn deelagtig van alle goede werken dewelke aldaer geschieden, daer-en-boven heeft Urbanus paus van Roomen, verscheyde aflaeten gejont, te weten:

Ten eersten vollen aflaet op den dag van hunne inschryvinge, is 't zaeken zy waeragtig leetwezen van hunne zonden hebbende, ende gebiegt zynde, ontfangen het alderheyligste Sacrament des Autaers.

Ten 2. Vollen aflaet in den artikel des doods, is 't zaeken zy eensgelyks waeragtig leetwezen hebbende ende gebiegt zynde, ontfangen zullen het

Alderheyligte Sacrament des Autaers, ofte dat niet konnende, is 't dat zy met een waeragtig berouw den naem Jesus met den mond oft met 'er herten devotelyk zullen aenroepen.

Ten 3. Vollen aflaet op den feest-dag van de H. *Wivina*, den seventhienden December, van de eerste vesperen tot den zonnen ondergang, ook gebiegt zynde ende de kerke bezoekende van de abdye, aldaer biddende voor de gemeyne intentie van de H. Kerk.

Ten 4. Aflaet van zeven jaeren ende zoo veel quadragenen, op alle de groote feest-dagen van het jaer, gebiegt zynde ende ontfangende het Alderheyligste Sacrament, ende bidden als voren gezeyd is.

Ten 5. Aflaet van sestig dagen, zoo dikwils zy in de kerke van het klooster zullen de goddelyke diensten ende misse hooren.

Ten 6. Zoo dikwils de doode lighaemen begraeven wordende, zy de zelve zullen vergezelschappen, en als zy het Alderheyligte Sacrament zullen geleyden, wanneer hetzelve by de zieken gedraegen word, oft op het teeken der klokken, alsdan lezende eenen *Pater noster* en *ave Maria*, voor de overledene broeders ende zusters.

Ten 7. Zullen zy sestig dagen aflaet hebben, zoo dikwils als zy arme menschen zullen herbergen oft peys maeken tusschen de twistende, oft ook als zy eenige dolende van den weg der zaligheyd, op den goeden weg zullen brengen, ofte de onwetende de geboden Gods leeren, oft als zy eenig goed werk zullen hebben gedaen, breeder verklaerd in de pauselyke bulle. Gegeven binnen Roomen, by den H. Petrus.

KORT BEGRYP

Van het gene dezen boek ons voorsteld van het leven van de H. Wivina.

I. Capittel.

De geborte en afkomste van de H. *Wivina*, haere opvoedinge, en manier van leven toond dat zy van God is voorkomen met bezond. gratien. *f.* 9

II. Cap. Zy bemind de verstervinge en leefd in groote strengheyd. 11

III. Cap. *Wivina* neemd een voornemen van de wereld te verlaeten. 12

IV. Cap. Den helschen satan tragt te veranderen het voornemen van *Wivina*, hy ontsteekt hier toe in het herte van eenen bedorven jongeling het vuer van de vleesselyke liefde tot *Wivina*, maer te vergeefs. 14

V. Cap. Richwardus geneest door de gebeden van *Wivina*, hy bekeerd zig en verkiest de eenigheyd die hem *Wivina* aenwyst, alwaer hy heyliglyk leefd en sterfd. 16

VI. Cap. De H. *Wivina* beweegd door de onverwagte bekeeringe van haeren minnaer Richwardus, verlaet het huys van haeren vader, vergezeldschapt met Emwara haere bestierster. 18

VII. Cap. De H. *Wivina* verkiesd de verlaten plaetse van Bygaerden, zy bouwd haer een hutteken en word bezogt van d'engelen, dew. haer van tyd tot tyd de H. Communie brengen. 19

VIII. Cap. *Wivina* dry jaeren onbekend aen de wereld geleefd hebbende, word kenbaer gemaekt aen de zelve. 21

IX. Cap. Den toeloop van het volk en bezonderlyk van vele edele dogters, noodzaekt *Wivina* een

klooster te bouwen, den prince van 't land vereerd haer de wildernis van Bygaerden. 23
X. Cap. De H. *Wivina* onderwerpt haer met haere dogters aen d'abdye van Affligem en aenveird den regel van den H. Benedictus. 24
XI. Cap. God gebenedyd het ondernemen van de H. *Wivina*, hy versterkt haere gemeynte, zegend haere overheyd en vermeerderd haere middel. 27
XII. Cap. De groote heyligheyd van *Wivina* verbitterd haere religieusen, maer God herrteld het door een mirakel die hy laet geschieden. 28
XIII Cap. *Wiv.* steld den helsc. satan in schaemte. 31
XIV. Cap. *Wivina* kend alles het gene 'er omgaet in haer klooster zelver tot de gepeyzen van haere onderzaeten. 32
XV. Cap. *Wivina* sterft, en daer geschieden naer haere dood veel mirakelen. 34
XVI Cap. Teda, eene van de religieusen ziet de H. *Wivina* in eene veropenbaeringe korts naer haer overlyden. 36
XVII. Cap. Emwara word overste in de plaetse van *Wivina*, verscheyde mirakelen geschieden aen 't graf van de H. *Wivina*. 37
XVIII. Cap. God vereerd de wydinge van de kerk van dit klooster met een groot mirakel. 41
XIX. Cap. God vereerd den verhef-dag van het lighaem van de H. *Wivina* met versch. mirak 45
XX. Cap. Andere mirakelen geschied door de voorspraek van de H. *Wivina*. 44
XXI Cap. Mirakelen geschied in de laeste eeuwe door de veorspraek van de H. *Wivina* 47
XXII. Cap. Mirakelen geschied in deze eeuwe. 48
Sluyt-reden. 54
Maniere om de novene wel te passeren. 55
Litanie van de H. *Wivina*, getrokken uyt haer leven. 57
Het broederschap van de H. *Wivina* en de aflaeten aen 't zelve vergund, 61
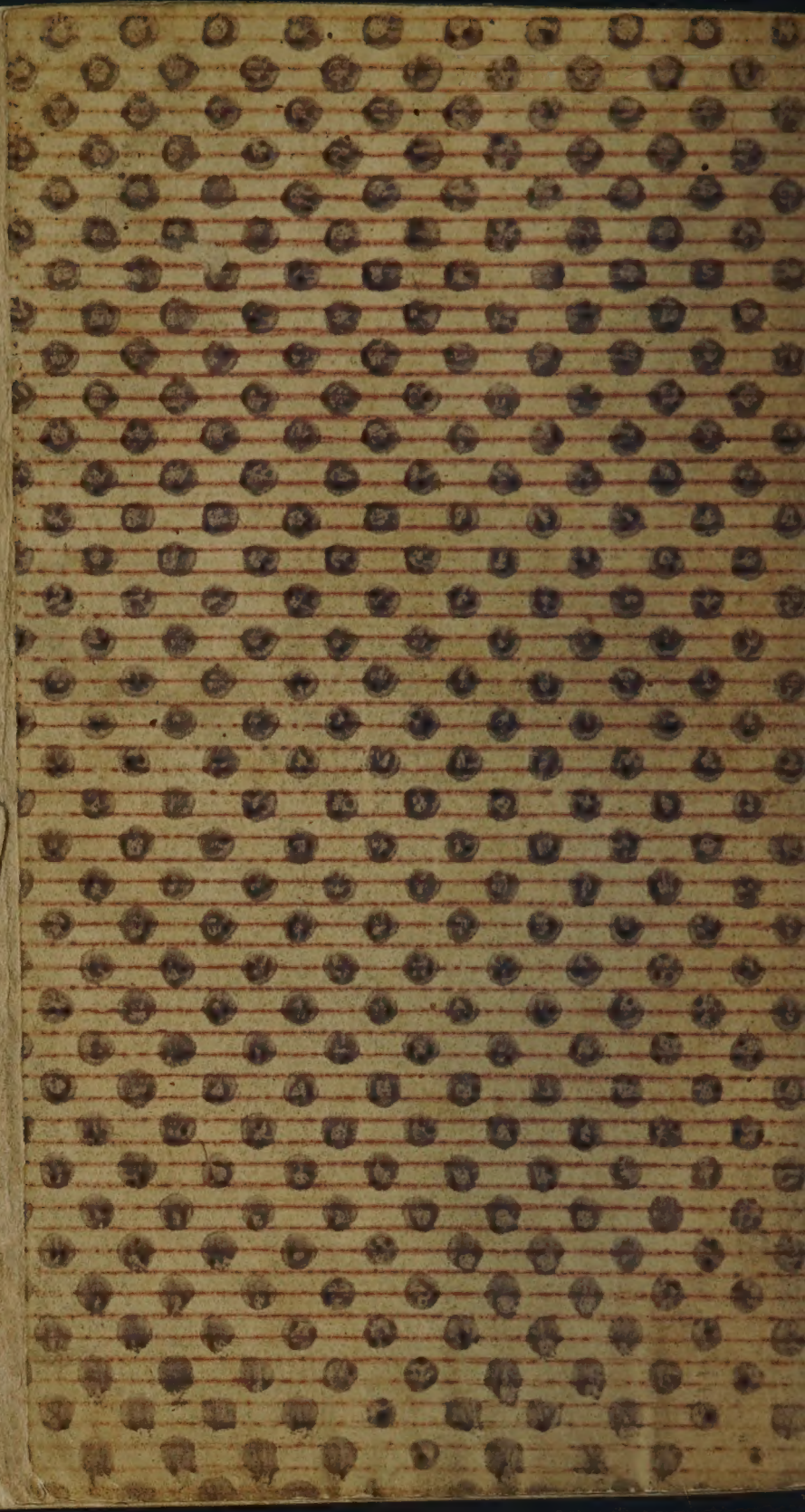
B-4
G7H3G7D
2IAG17